SENÁT

PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

15. funkční období

242

Návrh senátního návrhu zákona senátorů
Hany Kordové Marvanové, Heleny Pešatové,
Evy Rajchmanové, Věry Procházkové, Jiřího Voseckého,
Václava Lásky a dalších senátorů, kterým se mění zákon
č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších
předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních
soudních, ve znění pozdějších předpisů

2026

Parlament České republiky

Senát

15. funkční období

2026

N á v r h

senátního návrhu zákona,

**senátorů Hany Kordové Marvanové, Heleny Pešatové,
Evy Rajchmanové, Věry Procházkové, Jiřího Voseckého,
Václava Lásky, Josefa Bazaly, Martina Bednáře,
Michaela Canova, Petra Fialy, Miluše Horské, Zdeňka Hraby,
Lumíra Kantora, Miroslava Kroce, Jany Mračkové
Vildumetzové, Marka Ošťádala, Zdeňka Papouška,
Bohuslava Procházky, Břetislava Rychlíka, Jitky Seitlové,
Jana Schillera, Zbyňka Sýkory, Davida Šimka,
Adély Suchardové Šípové, Róberta Šlachty, Jaromíry Vítkové
a Karla Zitterbarta,**

**kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb.,
o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů**

N á v r h

ZÁKON

ze dne … 2026,

kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna občanského zákoníku

Čl. I

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 303/2017 Sb., zákona č. 111/2018 Sb., zákona č. 171/2018 Sb., zákona č. 33/2020 Sb., zákona č. 163/2020 Sb., zákona č. 192/2021 Sb., zákona č. 374/2022 Sb., zákona č. 429/2022 Sb., zákona č. 414/2023 Sb., zákona č. 31/2024 Sb., zákona č. 123/2024 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 144/2024 Sb., zákona č. 32/2025 Sb., zákona č. 78/2025 Sb., zákona č. 120/2025 Sb., zákona č. 176/2025 Sb., zákona č. 268/2025 Sb., zákona č. 270/2025 Sb., zákona č. 290/2025 Sb. a zákona č. 333/2025 Sb., se mění takto:

1. V § 866 se za slova „mají vykonávat," vkládají slova „nebo pro jakékoli rozhodnutí soudu týkající se péče o dítě".

2. Na konci textu § 866 se doplňují slova „ ; ustanovení § 907 odst. 3 až 6 se použijí obdobně".

3. V § 870 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňují se odstavce 2 a 3, které včetně poznámky pod čarou č. 3 znějí:

„(2) Soud omezí rodičovskou odpovědnost rodiče, nebo omezí její výkon, vyžaduje-li to zájem dítěte, v případě, kdy se rodič dopustil domácího nebo sexuálního násilí nebo činu povahy úmyslného násilného trestného činu, přičemž přihlédne u těchto jednání zejména k jejich povaze, závažnosti, době trvání a okolnostem spáchání, nebo v případě těžké závislosti rodiče na návykových látkách.

(3) Soud může omezit rodičovskou odpovědnost rodiče i tehdy, stane-li se rodič osobou vedenou v evidenci skutečností důležitých pro práci s dětmi.[3)]

[3)] § 9d zákona č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů a evidenci přestupků.“.

4. V § 888 odstavec 1 zní:

„(1) Dítě má právo na styk s oběma rodiči, stejně jako rodiče mají právo na styk s dítětem, ledaže by to bylo v rozporu se zájmem dítěte.“.

5. V § 888 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Dítě má právo zejména na ochranu, zajištění bezpečí a potřeb zdravého fyzického, psychického, emocionálního a sociálního vývoje.“.

6. V § 892 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Opatrovník má povinnost jednat nestranně v zájmu dítěte, uplatňovat jeho práva a chránit jeho zájmy.“.

7. V § 907 odst. 2 se slova „ , a to s uvážením zájmu dítěte“ zrušují.

8. V § 907 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 až 6, které znějí:

„(3) Rozhoduje-li soud o rozsahu péče rodičů o dítě, vychází ze zájmu dítěte jako předního hlediska, přičemž posuzuje v souhrnu všechna kritéria stanovená v odstavci 4 s přihlédnutím k individuálním okolnostem každého jednotlivého případu.

(4) Při rozhodování o rozsahu péče rodičů posoudí soud, jak jsou u každého z nich zajištěny zejména

a) bezpečí dítěte a jeho ochrana před fyzickým, sexuálním, domácím a jiným násilím,
b) fyzické, psychické a emocionální potřeby dítěte,
c) výchovné prostředí, zejména s přihlédnutím k tomu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho výchovu,
d) výchovná způsobilost rodičů a jejich vzájemná spolupráce,
e) vztahy, jejichž zachování je ve prospěch zdravého vývoje dítěte.

(5) Soud přihlédne vždy také k názoru dítěte, který posoudí s ohledem na jeho věk, rozumovou a emocionální vyspělost.

(6) Hlediska podle odstavců 4 a 5 soud použije při každém rozhodování ve věci péče o dítě, přičemž konkrétně odůvodní jejich použití v daném případě.“.

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 7 a 8.

9. Za § 907 se vkládá nový § 907a, který zní:

„§ 907a

(1) Soud může svěřit dítě do péče jednoho rodiče, jsou-li dány závažné důvody, pro které by péče obou rodičů nebyla v zájmu dítěte, a to zejména
   a) specifické potřeby nebo zdravotní stav dítěte vyžadující stabilitu jednoho výchovného prostředí,
   b) přání dítěte, které dosáhlo věku, v němž je schopno posoudit svou situaci, má-li toto přání dostatečnou závažnost,
   c) existence důvodů, pro které by soud mohl pozastavit či omezit rodičovskou odpovědnost, ale tyto důvody nedosahují intenzity pro zásah do rodičovské odpovědnosti,
   d) stane-li se rodič osobou vedenou v evidenci skutečností důležitých pro práci s dětmi.[3)]

(2) V rozhodnutí o svěření dítěte do péče jednoho rodiče soud vždy rozhodne o rozsahu a způsobu styku s druhým rodičem, nebo rozhodne, že styk se nestanoví.

(3) Pokud je dítě svěřeno do péče jednoho rodiče, má tento rodič právo rozhodovat nejen o běžných záležitostech dítěte, ale i o záležitostech pro dítě významných.“.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o zvláštních řízeních soudních

Čl. II

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění zákona č. 87/2015 Sb., zákona č. 161/2016 Sb., zákona č. 189/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 334/2016 Sb., zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 296/2017 Sb., zákona č. 303/2017 Sb., zákona č. 343/2020 Sb., zákona č. 527/2020 Sb., zákona č. 588/2020 Sb., zákona č. 192/2021 Sb., zákona č. 363/2021 Sb., zákona č. 285/2023 Sb., zákona č. 349/2023 Sb., zákona č. 414/2023 Sb., zákona č. 242/2024 Sb., zákona č. 77/2025 Sb., zákona č. 78/2025 Sb., zákona č. 268/2025 Sb., zákona č. 269/2025 Sb., zákona č. 270/2025 Sb., zákona č. 290/2025 Sb. a zákona č. 300/2025 Sb., se mění takto:

1. V § 465g odst. 1 se slova „3 měsíců“ nahrazují slovy „30 dnů“.

2. V § 465g odst. 4 větě první se slovo „není“ nahrazuje slovem „je“.

3. V § 465g se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Bylo-li rozhodnutí podle odstavce 4 napadeno odvoláním, předloží soud prvního stupně věc odvolacímu soudu do 10 dnů od podání odvolání. Odvolací soud rozhodne o odvolání do 30 dnů od předložení věci.“.

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2027.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. OBECNÁ ČÁST

1. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Předkládaný návrh zákona reaguje na dlouhodobě kritizovaný stav opatrovnické justice v České republice, v níž při rozhodování o poměrech dítěte v praxi převažují rodičovská práva nad právy a zájmy dítěte samotného. Cílem novely je uvést právní úpravu do souladu s Úmluvou OSN o právech dítěte (sdělení č. 104/1991 Sb.; dále „Úmluva o právech dítěte"), s Listinou základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.; dále „Listina"), s judikaturou Ústavního soudu České republiky (dále „Ústavní soud") a s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále „ESLP").

Návrh reaguje na závažné nedostatky současné úpravy péče o dítě, které byly v praxi umocněny tzv. rozvodovou novelou (zákon č. 268/2025 Sb.), která zrušila střídavou a společnou péči i péči jednoho rodiče a vypustila podrobnější kritéria, na která by soud měl brát ohled v případě svěření dítěte do péče rodičů. Současná právní úprava péče o dítě je postavena na tendenci opatrovnických soudů mechanicky presumovat, že péče obou rodičů je vždy v nejlepším zájmu dítěte, a to i v případech, kdy jsou na straně některého z rodičů přítomny závažné rizikové faktory, jako jsou domácí násilí, závažná trestní minulost, včetně odsouzení za sexuální násilí, závislost na návykových látkách, vysoký rodičovský konflikt, či patologické rodičovské chování.

2. Zhodnocení platného právního stavu

Vývoj právní úpravy opatrovnického řízení směřuje opačným směrem, než je tomu u jiných aktuálních legislativních úprav, kdy se posiluje ochrana před domácím a sexualizovaným násilím, mimo jiné i v rámci poslední novelizace trestního zákoníku a trestního řádu, kdy byl zaveden tzv. dětský certifikát, který znemožňuje, aby práci s dětmi vykonávaly osoby odsouzené za závažné násilí. Toto hledisko však právní úprava rozhodování o péči o děti úplně opomíjí a v důsledku toho se těmito závažnými riziky nezabývá ani opatrovnická justice a orgány sociálně-právní ochrany dětí, které většinou vystupují jako opatrovník v řízení o péči o děti.

Na tyto nedostatky dlouhodobě upozorňují odborníci z praxe – advokáti, psychologové, terapeuti i neziskové organizace – kteří konstatují, že současná právní úprava a její aplikace neposkytuje dětem dostatečnou ochranu ani v případech, kdy je jeden z rodičů dokonce pravomocně odsouzen za domácí nebo sexuální násilí. Vysoký stupeň obecnosti některých zákonných ustanovení a absence jasných zákonných kritérií pro rozhodování o rozsahu péče vedou k nejednotné rozhodovací praxi, k právní nejistotě rodičů i dětí a k riziku svévole při rozhodování.

3. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

Cílem návrhu není paušální upřednostnění jednoho modelu péče před druhým, nýbrž návrat k materiálnímu chápání nejlepšího zájmu dítěte jakožto individualizovaného standardu, založeného na posouzení konkrétních okolností každého případu, nikoli na abstraktní presumpci „správného" uspořádání péče.

Předkladatelé návrhu jsou si vědomi, že pouze změna právní úpravy nepostačuje k nápravě stavu opatrovnického systému v České republice. K tomu je zapotřebí rovněž změna přístupu opatrovnické justice a také činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí a celého systému. Má-li dojít ke změně v podobě účinné ochrany dětí před uvedenými riziky, je změna zákona nezbytná, neboť přináší nutné zákonné nástroje k ochranně dětí a bude sloužit i jako vodítko pro všechny instituce při rozhodování o péči o dítě.

Návrh novely občanského zákoníku zakotvuje několik změn, jejichž cílem je zásadně posílit ochranu práv dětí, jejich bezpečí a rozhodování v souladu s jejich nejlepším zájmem tak, jak je to vyžadováno Úmluvou o právech dítěte.

Předložený návrh vrací do občanského zákoníku a zároveň modernizuje soubor zákonných kritérií, podle nichž mají soudy rozhodovat o péči o dítě, včetně explicitního zohlednění bezpečí dítěte, jeho ochrany před všemi formami násilí a nejlepšího zájmu dítěte jako ústředního hlediska. Tato kritéria musí soud zvažovat nejen v případě rozvodů či rozchodů rodičů, ale i v jiných případech, kdy soud rozhoduje ve věci péče o dítě.

Návrh umožňuje soudu omezit rodičovskou odpovědnost rodiče v případech, kdy se rodič dopustil domácího nebo sexuálního násilí nebo jiného úmyslného násilného trestného činu nebo v případě těžké závislosti rodiče na návykových látkách, nebo umožňuje soudu omezit rodičovskou odpovědnost, pokud se rodič stane osobou vedenou v evidenci skutečností důležitých pro práci s dětmi (tzv. dětský certifikát podle § 9d zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů).

Návrh upravuje, že dítě má právo na styk s oběma rodiči, stejně jako rodiče mají právo na styk s dítětem, s výjimkou případů, kdy by to bylo v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Návrh zároveň posiluje povinnosti opatrovníků, kteří mají povinnost jednat nestranně v nejlepším zájmu dítěte, uplatňovat jeho práva a chránit jeho zájmy a zdůrazňuje princip, který není v praxi dostatečně reflektován, tedy že soud vždy má přihlížet k názoru dítěte, který posoudí s ohledem na jeho věk, rozumovou a emocionální vyspělost. V případech, kdy jsou dány závažné důvody z hlediska nejlepšího zájmu dítěte, návrh zakotvuje možnost, aby soud svěřil dítě do péče jednoho z rodičů, je-li to nezbytné k ochraně dítěte před projevy násilí, vysokého konfliktu či jinými závažnými riziky.

Návrh mění vedle občanského zákoníku také zákon o zvláštních řízeních soudních, kdy reaguje na kritiku, která směřovala ke zrušení předběžných opatření, která mohli podávat k soudu rodiče, a byla nahrazena prozatímním rozhodnutím s delší lhůtou 3 měsíců bez možnosti odvolání. Nemožnost odvolání proti prozatímnímu rozhodnutí, která byla zakotvena v tzv. rozvodové novele, byla kritizována i ze strany justice, že jde o řešení na

hraně ústavnosti. Podle návrhu se zkracuje lhůta k vydání prozatímního rozhodnutí na 30 dnů a zavádí se možnost odvolání proti prozatímnímu rozhodnutí. Cílem je umožnit rodičům návrhem k soudu rychleji dosáhnout rozhodnutí v důležité záležitosti péče o dítě, pokud zde není dohoda rodičů.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů EU nebo obecnými právními zásadami práva EU, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů EU

Návrh je slučitelný s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů EU i obecnými právními zásadami práva EU.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Úmluva o právech dítěte

Základním východiskem je čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, podle něhož „ve všech činnostech týkajících se dětí, ať už uskutečňovaných veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány, musí být nejlepší zájem dítěte předním hlediskem". Výbor OSN pro práva dítěte ve svém Obecném komentáři č. 14 (CRC/C/GC/14 ze dne 29. 5. 2013) zdůrazňuje, že koncept nejlepšího zájmu dítěte je flexibilní a adaptabilní, musí být přizpůsoben a definován individuálně s ohledem na specifickou situaci, v níž se dítě nachází (bod 32), a současně výslovně požaduje, aby státy při hodnocení nejlepšího zájmu dítěte braly v úvahu mj. bezpečí dítěte a jeho ochranu před fyzickým, sexuálním, psychickým a jiným násilím (body 71–74).

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení č. 209/1992 Sb.) je zaručeno právo na respektování rodinného života. ESLP ve své ustálené judikatuře (např. rozsudek ESLP ve věci Drenk proti České republice ze dne 04.09.2014, č. stížnosti 1071/12, bod 84 a násl; rozsudek ESLP ve věci Bergmann proti České republice ze dne 27.10.2011, č. stížnosti 8857/08, bod 58, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Elsholz proti Německu ze dne 13.07.2000, č. stížnosti č. 25735/94, bod 48 - 50) zdůrazňují, že vnitrostátní orgány musí zachovávat spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a rodičů, že nejlepší zájem dítěte může s ohledem na svou povahu a závažnost převážit nad zájmem rodičů a že žádnému z rodičů nepřísluší přednostní právo na péči o dítě. ESLP rovněž v kontextu pozitivních závazků z čl. 8 EÚLP požaduje, aby stát přijal rozumné kroky za účelem předcházení špatnému zacházení a aby požadovaná opatření poskytovala účinnou ochranu, a to zvláště dětem a zranitelným osobám (srov. rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Kurt proti Rakousku ze dne 15.06.2021, č. stížnosti 62903/15, bod 157, rozsudek ESLP ve věci Osman proti Spojenému království ze dne 28.10.1998, č. stížnosti 23452/94, bod 115).

Navrhovaná právní úprava je tedy v souladu s:

- čl. 2, 3, 8, 9, 12, 19 a 27 Úmluvy OSN o právech dítěte (sdělení č. 104/1991 Sb.), s Obecným komentářem Výboru pro práva dítěte č. 12 ze dne 20. 7. 2009 (CRC/C/GC/12), s Obecným komentářem Výboru pro práva dítěte č. 13 ze dne 18.04.2011(CRC/C/GC/13) a s Obecným komentářem Výboru pro práva dítěte č. 14 ze dne 29. 5. 2013 (CRC/C/GC/14)
- čl. 6 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení č. 209/1992 Sb.) a judikaturou ESLP (zejm. rozsudek ESLP ve věci Drenk proti České republice ze dne 04.09.2014, č. stížnosti 1071/12; rozsudek ESLP ve věci Bergmann proti České republice ze dne 27.10.2011, č. stížnosti 8857/08, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Elsholz proti Německu ze dne 13.07.2000, č. stížnosti č. 25735/94, rozsudek ESLP ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku ze dne 06.07.2010, č. stížnosti 41615/07, rozsudek ESLP ve věci El Ghatet proti Švýcarsku ze dne 08.11.2016, č. stížnosti 56971/10, rozsudek ESLP ve věci Osman proti Spojenému království ze dne 28.10.1998, č. stížnosti 23452/94, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Kurt proti Rakousku ze dne 15.06.2021, č. stížnosti 62903/15, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Sahin proti Německu, ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 30943/96, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Sommerfeld proti Německu ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 31871/96, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Strand Lobben a další proti Norsku ze dne 10.09.2019, č. stížnosti 37283/13)
- čl.3, 6, 9 a 10 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí (Štrasburk, 25. 1. 1996, ETS č. 160)
- čl. 24 Listiny základních práv Evropské unie (2012/C 326/02) ze dne 26.10.2012

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Listina v čl. 32 odst. 1 stanoví, že rodičovství a rodiny jsou pod ochranou zákona a děti mají právo na zvláštní ochranu. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že dítě je subjektem práv, nikoli objektem řízení (nález Ústavního soudu ze dne 28.02.2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17, bod 44), a že nejlepší zájem dítěte nemůže být zaměňován s přáním rodičů (srov. nález Ústavního soudu ze dne 03.03.2021, sp. zn. II. ÚS 1338/20, bod 16). Soudy jsou povinny rozhodovat na základě individuálního posouzení všech relevantních skutkových okolností a svá rozhodnutí řádně a přezkoumatelně odůvodnit (usnesení Ústavního soudu ze dne 30.04.2024, sp. zn. IV. ÚS 342/24, bod 15, usnesení Ústavního soudu ze dne 24.04.2025, III. ÚS 594/25, bod 8, usnesení Ústavního soudu ze dne 19.03.2024, sp. zn. IV. ÚS 1677/23, bod 32, usnesení Ústavního soudu ze dne 30.09.2025, sp. zn. II. ÚS 2469/25, bod 24, usnesení Ústavního soudu ze dne 10.01.2024, sp. zn. II. ÚS 3401/23, bod 18, usnesení Ústavního soudu ze dne 22.11.2023, sp. zn. II. ÚS 2840/23, bod 13). Při rozhodování soudů o péči je třeba hledět i na osobnosti rodičů. Pod schopností osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby je nezbytné posuzovat zejména věk, zdravotní stav, materiální zabezpečení, výchovné a intelektuální schopnosti a morální integritu dané osoby a její chování k dítěti (rozsudek ESLP ve věci Lyubenova proti Bulharsku ze dne 18.10.2011 č. stížnosti 13786/04, bod 73) (srov. nález Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 22).

Ústavní soud dále ve své judikatuře vymezil ústavněprávní kritéria pro svěřování dětí do péče, mezi něž řadí zejména: (1) existenci pokrevního pouta, (2) míru zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb, (3) schopnost osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a potřeby a (4) přání dítěte (nález Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 18 a násl.). Podíl rodičů na péči a výchově dítěte má být zásadně rovnocenný, čehož nelze dosáhnout jen úpravou péče střídavé nebo společné, ale i svěřením dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů, avšak za současné odpovídající úpravy styku dítěte s druhým rodičem (usnesení Ústavního soudu ze dne 21.11.2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17, bod 22).

Navrhovaná právní úprava je tedy v souladu s:

- čl. 4, 32 a 36 Listiny základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.);
- judikaturou Ústavního soudu ČR (zejm. nález Ústavního soudu ze dne 28.02.2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17, nález Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, nález Ústavního soudu ze dne 03.03.2021, sp. zn. II. ÚS 1338/20, nález ústavního soudu ze dne 30.06.2004, sp. zn. Pl. ÚS 23/02, nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2015, sp. zn. III. ÚS 3462/14, nález Ústavního soudu ze dne 17.01.2018, sp. zn. I. ÚS 2073/17, nález Ústavního soudu ze dne 03.05.2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21, nález Ústavního soudu ze dne 06.12.2016, sp. zn. I. ÚS 823/16, nález Ústavního soudu ze dne 12.06.2023, sp. zn. III. ÚS 1318/22, usnesení Ústavního soudu ze dne 30.04.2024, sp. zn. IV. ÚS 342/24, usnesení Ústavního soudu ze dne 24.04.2025, III. ÚS 594/25, usnesení Ústavního soudu ze dne 21.11.2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17, usnesení Ústavního soudu ze dne 19.03.2024, sp. zn. IV. ÚS 1677/23, usnesení Ústavního soudu ze dne 30.09.2025, sp. zn. II. ÚS 2469/25, usnesení Ústavního soudu ze dne 10.01.2024, sp. zn. II. ÚS 3401/23, usnesení Ústavního soudu ze dne 22.11.2023, sp. zn. II. ÚS 2840/23, usnesení Ústavní soud ze dne 29.06.2017, sp. zn. I. ÚS 1393/17, usnesení Ústavního soudu ze dne 12.02.2025, sp. zn. IV. ÚS 3363/24, usnesení Ústavního soudu ze dne 20.06.2023, sp. zn. III. ÚS 674/23);
- Judikaturou Nejvyššího soudu (zejm. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.11.2024, sp. zn. 24 Cdo 2098/2024, a rozsudek nejvyššího soudu ze dne 29.06.2023, sp. zn. 24 Cdo 697/2023).

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, územní dopady a dopady na rodiny

Navrhovaná úprava nepředpokládá přímé zvýšení výdajů ze státního rozpočtu ani jiný dopad na veřejné rozpočty.

Navrhovaná úprava nemá žádný přímý dopad na podnikatelské prostředí nebo územní dopady.

Zpřesnění zákonných podmínek přispěje ke snížení počtu opakovaných soudních řízení, sníží zátěž odvolacích soudů a v dlouhodobém horizontu přispěje k efektivnější práci opatrovnických soudů. Stanovení jasných procesních lhůt v řízení o prozatímní úpravě poměrů dítěte zamezí průtahům, které jsou v rozporu se zájmem dítěte i s principem hospodárnosti řízení. Zrychlení vyřizování tohoto soudního nápadu bude mít pozitivní dopady i na rodiny nebo jejich části.

8. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Návrh nebude mít dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.

9. Zhodnocení souladu návrhu se zásadami pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy

Návrh se k oblasti elektronizace veřejné správy nijak nevztahuje. Zásady pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy nejsou navrhovanou právní úpravou dotčeny.

10. Zhodnocení korupčních rizik

Návrh s sebou nepřináší žádná nová korupční rizika ani nijak neprohlubuje nebo nezvyšuje závažnost korupčních rizik stávajících.

11. Předpokládané sociální dopady a dopady na životní prostředí, zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Návrh nemá žádné přímé sociální dopady s výjimkou výše popsaných dopadů na rodiny a rodinnou situaci některých osob.

Návrh nemá dopady na životní prostředí, zákaz diskriminace ani rovnost mužů a žen.

12. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh je bez dopadu na bezpečnost státu.

13. Informace o lobbování

Navrhovatel v souvislosti s tímto návrhem neidentifikoval žádné osoby, které by podle zákona o regulaci lobbování vykonávaly lobbistickou činnost.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první – občanský zákoník

K čl. I

K bodům 1 a 2 - § 866
Doplňuje se dosavadní ustanovení § 866, které uvádí, že pro rozhodnutí soudu, které se týká rozsahu rodičovské odpovědnosti nebo způsobu či rozsahu, v jakém ji rodiče mají vykonávat, jsou určující zájmy dítěte. Doplňuje se, že při jakémkoli rozhodování o péči o dítě je soud povinen zohlednit hlediska uvedená v § 907 odst. 3, 4, 5 a 6, která soud posuzuje v případě, kdy rozhoduje o rozsahu svěření dítěte do péče každého z rodičů po rozvodu. Jde o důležitý institut ochrany dětí, který návrh rozšiřuje na všechna rozhodnutí soudu týkající se péče o dítě.

K bodu 3 - § 870 odst. 2 a 3
Současná úprava podmiňuje omezení rodičovské odpovědnosti splněním dvou kumulativních podmínek: rodič nevykonává svoji rodičovskou odpovědnost řádně a omezení vyžaduje zájem dítěte. Jedná se o tzv. sankční ustanovení, přičemž co bude shledáno nikoli řádným výkonem rodičovské odpovědnosti, záleží na okolnostech konkrétního případu. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 12.11.2024, sp. zn. 24 Cdo 2098/2024, pod 21, pojímá omezení výkonu rodičovské odpovědnosti jako nejméně intenzivní prostředek zásahu do rodičovské odpovědnosti v zájmu dítěte.

Tato generální klauzule však vytváří závažný deficit v ochraně dětí. Stávající úprava neobsahuje žádnou výslovnou normu, která by jednoznačně kvalifikovala domácí násilí, sexuální násilí či jiné úmyslné násilné trestné činy rodiče jako důvod pro obligatorní omezení rodičovské odpovědnosti. Soudy tak posuzují i závažné formy násilí toliko v rámci vágního konceptu rodičovské odpovědnosti. Absence jednoznačného zákonného pravidla pro situace násilí způsobuje nejednotnou rozhodovací praxi, kde ochrana dětí selhává. Platné znění nadto nedostatečně reflektuje požadavky čl. 19 Úmluvy o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.), Obecného komentáře č. 13 (CRC/C/GC/13) ani judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Článek 32 odst. 1 věta druhá Listiny základních práv a svobod zaručuje zvláštní ochranu dětí a mladistvých a čl. 32 odst. 4 Listiny stanoví, že práva rodičů mohou být omezena jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Ústavní soud v nálezu ze dne 30.06.2004, sp. zn. Pl. ÚS 23/02, konstatoval, že text čl. 32 odst. 4 Listiny ochranu dítěte garantuje. I Úmluva o právech dítěte, kterou je stát povinen vnitrostátně zajistit. Článek 19 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte zavazuje smluvní státy přijmout veškerá vhodná legislativní, administrativní, sociální a výchovná opatření k ochraně dítěte před všemi formami fyzického či psychického násilí.

Obecný komentář č. 13 (CRC/C/GC/13) je založen na základních předpokladech a postřezích, kdy v bodě 3 písm. a) – c) stanoví, že žádné násilí páchané na dětech není ospravedlnitelné; veškerému násilí na dětech lze předcházet; přístup k péči a ochraně dětí založený na právech dítěte vyžaduje posun v přístupu směrem k respektování a podpoře lidské důstojnosti a tělesné a duševní integrity dětí jakožto jedinců požívajících práva, spíše než vnímání dětí především jako „obětí“ a koncept důstojnosti vyžaduje, aby bylo každé dítě uznáno, respektováno a chráněno jako nositel práv a jedinečná a hodnotná lidská bytost s individuální osobností, odlišnými potřebami, zájmy a soukromím.

Navrhovaný odstavec 2 stanoví povinnost soudu omezit rodičovskou odpovědnost rodiče, který se dopustil domácího nebo sexuálního násilí, činu povahy úmyslného násilného trestného činu, nebo v případě těžké závislosti rodiče na návykových látkách. Soud přihlédne k povaze, závažnosti, době trvání a okolnostem spáchání takového jednání. Občanský zákoník v § 3021 (ve znění zákona č. 303/2023 Sb.) vymezuje domácí násilí jako násilné jednání vůči oběti v jakékoli formě, při kterém zpravidla dochází ke zneužívání moci nebo nerovného postavení. Navrhovaná úprava doplňuje dosavadní procesní mechanismy o hmotněprávní důsledek násilného jednání rodiče na jeho rodičovskou odpovědnost. Soud přitom není vázán mechanickým automatismem – povinnost přihlédnout ke konkrétním okolnostem případu zajišťuje ústavně konformní proporcionalitu zásahu ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29.06.2023, sp. zn. 24 Cdo 697/2023 výslovně požaduje, aby soud vždy zvažoval, zda lze použít mírnější prostředek tak, aby rodinné poměry dítěte byly narušeny co nejméně. Specifikace těžké závislosti na návykových látkách jako kvalifikovaného důvodu pro omezení odpovídá skutečnosti, že rodič, jehož stav závislosti mu brání řádně vykonávat rodičovskou odpovědnost, představuje ohrožení příznivého vývoje dítěte. Navrhovaná úprava je rovněž v souladu s Obecným komentářem č. 13 (CRC/C/GC/13), který požaduje, aby stát zajistil účinnou ochranu dětí před všemi formami násilí i cestou odpovídající právní regulace, a to včetně povinnosti předcházet násilí na dětech (bod 5).

Navrhovaný odstavec 3 umožňuje soudu fakultativně omezit rodičovskou odpovědnost rodiče, stane-li se osobou vedenou v evidenci skutečností důležitých pro práci s dětmi podle § 9d zákona č. 269/1994 Sb. Tato evidence eviduje údaje o osobách pravomocně odsouzených za taxativně vymezené trestné činy, zejména vraždu, těžké ublížení na zdraví, obchodování s lidmi, znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie, týrání svěřené osoby nebo týrání osoby žijící ve společném obydlí. Záznamy v této evidenci se vedou po dobu 100 let od narození pachatele u závažnějších trestných činů nebo 20 let u méně závažných. Jestliže zákonodárce považuje vedení osoby v této evidenci za překážku výkonu profesní činnosti zahrnující přímý a pravidelný kontakt s dětmi, pak tím spíše musí být tato skutečnost relevantní i pro posouzení, zda taková osoba má vykonávat rodičovskou odpovědnost bez omezení. Formulace „může omezit” ponechává soudu prostor pro uvážení s ohledem na konkrétní okolnosti – povahu trestného činu, dobu uplynuvší od jeho spáchání, aktuální chování rodiče a vztah rodiče a dítěte. Tím je zachována proporcionalita zásahu ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv.

Navrhovaná úprava nepředstavuje nepřiměřený zásah do práv rodičů dle čl. 32 odst. 4 Listiny, neboť o omezení rozhoduje vždy výlučně soud, soud přihlíží ke konkrétním okolnostem případu.

Navrhovaná úprava posiluje ochranu dětí před násilím tím, že jednoznačně definuje domácí násilí, sexuální násilí a úmyslné násilné trestné činy jako důvody pro obligatorní omezení rodičovské odpovědnosti. Odstraňuje právní nejistotu v rozhodovací praxi soudů výslovným stanovením situací, v nichž je omezení povinné. Uvádí českou právní úpravu do souladu s požadavky čl. 19 Úmluvy o právech dítěte, Obecného komentáře č. 13 (CRC/C/GC/13) a judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Propojuje hmotněprávní úpravu rodičovské odpovědnosti s existující evidencí skutečností důležitých pro práci s dětmi a zachovává proporcionalitu, neboť soud vždy přihlíží ke konkrétním okolnostem, u odstavce 3 disponuje fakultativní pravomocí a omezení je méně invazivním prostředkem než zbavení rodičovské odpovědnosti.

Zákonodárce je na základě čl. 32 odst. 1 Listiny, čl. 19 Úmluvy o právech dítěte a Obecného komentáře č. 13 (CRC/C/GC/13) povinen přijmout legislativní opatření zajišťující účinnou ochranu dětí před násilím. Stávající generální klauzule § 870 občanského zákoníku tuto povinnost nenaplňuje dostatečně. Navrhované doplnění odstavců 2 a 3 představuje přiměřený, účinný a s ústavním pořádkem souladný prostředek k naplnění pozitivních závazků České republiky v oblasti ochrany práv dětí.

K bodům 4 a 5 - § 888 odst. 1 a 3

Navržené znění § 888 odst. 1 a 3 OZ reaguje na problematické dopady novely účinné od 1. 1. 2026, která bezvýjimečně deklarovala „právo dítěte na péči obou rodičů“ a „právo rodičů na péči o dítě“ bez korektivu nejlepšího zájmu dítěte. Tím došlo k faktické absolutizaci jednoho dílčího práva dítěte (kontakt s rodiči) a k jeho stavění nad ostatní práva dítěte, zejména nad právo na ochranu před násilím a zanedbáváním a na zdravý vývoj. Taková úprava je v rozporu s čl. 3 odst. 1 a 2, čl. 9 odst. 3, čl. 19 a 27 Úmluvy o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.), s Obecným komentářem č. 14 Výboru pro práva dítěte a s judikaturou Ústavního soudu.

Podle čl. 9 odst. 3 Úmluvy má dítě právo udržovat pravidelné osobní styky a přímé kontakty s oběma rodiči, „ledaže je to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte“. Úmluva nikde nestanoví právo dítěte na „péči obou rodičů“ ani presumpci střídavé či společné péče. Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14) výslovně uvádí, že nejlepší zájem dítěte je „primárním hlediskem“ (a primary consideration) a musí být posuzován individuálně „ve světle specifických okolností konkrétního dítěte“ (bod 32, bod 36). Mezi jednotlivými základními právy dítěte, jak jsou zaručena, neexistuje žádná hierarchie (bod 4 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14)**.** Při rozhodování ohledně rodičovské odpovědnosti je však jediným kritériem nejlepší zájem konkrétního dítěte. Jestliže předpisy bez dalšího svěřují dítě do péče jednoho či obou rodičů, děje se tak v rozporu se zájmem dítěte (bod 67 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14). Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte, je významné bezpečí dítěte a jeho ochrana před všemi formami násilí a špatného zacházení (body 71–74 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14). Z principu individuálního

posouzení - bod 32, ze zákazu upřednostňovat jedno právo dítěte před ostatními - bod 4, z požadavku nepresumovat formu péče zákonem - bod 67, z povinnosti zohlednit bezpečí dítěte - body 71–74 a z požadavku na řádné odůvodnění - bod 97 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14) plyne, že jakákoli bezvýjimečná zákonná presumpce – ať už ve prospěch střídavé, společné, nebo výlučné péče či jakkoli pojmenované péče – je v rozporu s požadavky Úmluvy, protože omezuje prostor pro individuální posouzení nejlepšího zájmu konkrétního dítěte.

Judikatura Ústavního soudu konstantně judikuje, že dítě je subjektem práv, nikoli objektem řízení (např. Ústavního soudu ze dne 28.02.2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17, bod 44), nejlepší zájem dítěte nelze zaměňovat s přáním rodičů (nález Ústavního soudu ze dne 03.03.2021, sp. zn. II. ÚS 1338/20, bod 16) a soudy jsou povinny individuálně posoudit všechny relevantní okolnosti a rozhodnutí přezkoumatelně odůvodnit (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 30.04.2024, sp. zn. IV. ÚS 342/24, bod 15, usnesení Ústavního soudu ze dne 24.04.2025, III. ÚS 594/25, bod 8, usnesení Ústavního soudu ze dne 19.03.2024, sp. zn. IV. ÚS 1677/23, bod 32, usnesení Ústavního soudu ze dne 30.09.2025, sp. zn. II. ÚS 2469/25, bod 24, usnesení Ústavního soudu ze dne 10.01.2024, sp. zn. II. ÚS 3401/23, bod 18, usnesení Ústavního soudu ze dne 22.11.2023, sp. zn. II. ÚS 2840/23, bod 13).

Ani čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.) nepřiznává žádnému rodiči přednostní právo na péči a nechrání opatření, která poškozují zdraví a vývoj dítěte (srov. např. rozsudek ESLP ve věci Drenk proti České republice ze dne 04.09.2014, č. stížnosti 1071/12, bod 84 a násl; rozsudek ESLP ve věci Bergmann proti České republice ze dne 27.10.2011, č. stížnosti 8857/08, bod 58, rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Elsholz proti Německu ze dne 13.07.2000, č. stížnosti č. 25735/94, bod 48 - 50; a usnesení Ústavního soudu ze dne 22.10.2008, sp. zn. IV. ÚS 1714/08).

Odstavec 1 navrací terminologii v souladu s čl. 9 odst. 3 Úmluvy (právo na styk), odstraňuje nepřesné a mezinárodně neukotvené rozšíření na „péči“ a výslovně vkládá korektiv nejlepšího zájmu dítěte. Umožňuje soudům legitimně omezit či vyloučit styk tam, kde by dítě bylo vystaveno násilí, závažnému ohrožení nebo traumatizujícímu konfliktu, a zabraňuje mechanickému presumování styku či péče obou rodičů bez ohledu na konkrétní rizika.

Odstavec 3 hmotněprávně konkretizuje čl. 3 odst. 2 Úmluvy (povinnost státu zajistit dítěti ochranu a péči nezbytnou pro jeho blaho) a vnáší do OZ explicitní zakotvení tzv. „well-being práv“ dítěte. Vyjmenováním základních dimenzí vývoje poskytuje soudům jasné vodítko pro vyvažování práva dítěte na styk s rodiči s jeho právem na bezpečí a zdravý vývoj. Tím napravuje dosavadní stav, kdy byla v praxi upřednostňována kvantita kontaktu s oběma rodiči před ochranou psychické, emocionální a sociální integrity dítěte, v rozporu s Úmluvou a Listinou.

Čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.) stanoví, že ve všech činnostech týkajících se dětí musí být nejlepší zájem dítěte předním hlediskem. Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14) v bodě 32 zdůrazňuje, že nejlepší zájem musí být posuzován

individuálně, podle konkrétní situace dotčeného dítěte, a nelze jej redukovat na jediné dílčí právo, například právo rodiče na styk. V bodech 71–74 komentář výslovně požaduje, aby posouzení nejlepšího zájmu zohledňovalo právo dítěte na ochranu před všemi formami násilí ve smyslu čl. 19 Úmluvy. Čl. 9 odst. 3 Úmluvy sice uznává právo dítěte na pravidelný kontakt s oběma rodiči, avšak výslovně s výhradou, že takový kontakt nesmí být v rozporu se zájmy dítěte. Právo na styk tedy není absolutní.

Čl. 12 Úmluvy zaručuje dítěti právo svobodně vyjadřovat své názory a požaduje, aby jim byla věnována náležitá pozornost odpovídající jeho věku a vyspělosti. Obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) upřesňuje, že názor dítěte nesmí být formální procedurální nálepkou, nýbrž skutečným kritériem rozhodování. Nucení dítěte ke styku, který ono samo trvale odmítá, popírá jeho subjektivitu a redukuje je na prostředek realizace práv rodiče.

Čl. 19 Úmluvy zavazuje státy chránit dítě před všemi formami fyzického i psychického násilí. Dlouhodobé nucení dítěte ke styku proti jeho jasně vyjádřené vůli — zejména tam, kde dítě rodiče vnímá jako zdroj strachu — může samo o sobě představovat formu psychického násilí. Obecný komentář č. 13 (CRC/C/GC/13) je založen na základních předpokladech a postřezích, kdy v bodě 3 písm. e) stanoví, že ve všech rozhodovacích procesech musí být systematicky respektováno právo dítěte být slyšeno a právo dítěte na náležité zohlednění jeho názorů, a posílení postavení dětí a jejich zapojení by mělo být ústředním prvkem strategií a programů poskytujících péči a ochranu dětem.

Na vnitrostátní úrovni čl. 10 Listiny základních práv a svobod chrání lidskou důstojnost a osobní integritu každého člověka včetně dítěte, čl. 32 odst. 1 zaručuje dětem zvláštní ochranu a odst. 4 ukládá státu povinnost děti chránit a rozhodovat striktně na základě zákona. Nutí-li stát dítě k opakovanému styku za použití donucovacích prostředků, zasahuje do jeho důstojnosti a psychické integrity.

Ústavní soud opakovaně judikuje, že dítě je samostatným subjektem základních práv, nikoliv objektem řízení (nález Ústavního soudu ze dne 28.02.2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17, bod 44), a že nejlepší zájem dítěte nelze ztotožnit s přáními rodičů (nález Ústavního soudu ze dne 03.03.2021, sp. zn. II. ÚS 1338/20, bod 16). V nálezu ze dne 13.10.2015 pod sp. zn. III. ÚS 3462/14, bod 13, Ústavní soud konstatoval, že povinnost rodiče umožnit styk neznamená povinnost dítě „lámat" a nutit ke kontaktu, a varoval před zneužíváním výkonu rozhodnutí jako nástroje tlaku na dítě.

Shodné závěry vyplývají z judikatury ESLP k čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.). V rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sahin proti Německu, ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 30943/96, bod 28, a v rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sommerfeld proti Německu ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 31871/96, bod 64, ESLP zdůraznil potřebu zohlednit názor a psychický stav dítěte při rozhodování o styku; nedostatečné zohlednění těchto okolností představuje porušení čl. 8 Úmluvy. V rozsudku ESLP ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku ze dne 06.07.2010, č. stížnosti 41615/07, bod 135-139, konstatoval, že posouzení nejlepšího zájmu dítěte musí být konkrétní a individualizované a formální aplikace pravidel bez ohledu na psychickou pohodu dítěte je nepřípustná. V rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Strand Lobben a

další proti Norsku ze dne 10.09.2019, č. stížnosti 37283/13, bod 207, pak zdůraznil, že dítě není pouhým objektem ochrany, ale subjektem práv, a zásahy do rodinného života je třeba posuzovat z jeho perspektivy.

Obecný komentář č. 14 v bodě 97 požaduje, aby z každého rozhodnutí týkajícího se dítěte nebo dětí bylo zřejmé, jaké úvahy vedly k rozhodnutí, musí být ospravedlnitelné, tedy musí být uvedeno, proč je zvolené řešení oprávněné a musí být vysvětleno, tedy musí být srozumitelně objasněno, a to i dítěti samotnému**.** Automatická kvalifikace odmítání styku dítětem jako bránění ze strany pečujícího rodiče bez individuálního posouzení příčin tomuto požadavku neodpovídá. Čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte vyžaduje, aby oddělení dítěte od rodiče — a contrario i vynucení kontaktu — bylo založeno na individuálním soudním posouzení, nikoli na mechanické aplikaci zákonné domněnky.

Ústavní soud v nálezu ze dne 13.10.2015, sp. zn. III. 3462/14, bod 13, výslovně konstatoval, že institut nařízení výkonu rozhodnutí není určen k tomu, aby se stal nástrojem násilné změny projevů vůle nezletilého dítěte a v souladu s principy vyjádřenými v Úmluvě o právech dítěte je vyloučeno, aby kterýkoli zrodičů nutil dítě k plnění povinností všemi prostředky. ESLP v rozsudku velkého senátu ve ESLP věci Sahin proti Německu, ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 30943/96, zdůraznil, že nedostatečné zohlednění názoru dítěte a jeho psychického stavu při posuzování příčin nerealizace styku představuje porušení čl. 8 Úmluvy.

K bodu 6 – § 892 odst. 3
Podle stávajícího § 892 občanského zákoníku soud jmenuje dítěti kolizního opatrovníka tehdy, dojde-li ke střetu zájmů mezi rodičem a dítětem. Zákon však blíže neupravuje, jak má opatrovník jednat, neobsahuje výslovný požadavek nestrannosti a orientace na nejlepší zájem dítěte a neukládá opatrovníkovi povinnost aktivně uplatňovat práva dítěte — podávat návrhy, důkazní návrhy, opravné prostředky či polemizovat se soudem, je-li to v zájmu dítěte. Práva a povinnosti kolizního opatrovníka tak v českém právu nejsou zákonem vymezena vůbec.

Tento stav je z hlediska práva dítěte na spravedlivý proces a účinné zastoupení neudržitelný. V aplikační praxi vede k výrazné nejednotnosti, k časté pasivitě opatrovníků, kteří se řízení účastní pouze formálně, a k případům faktické podjatosti, kdy opatrovník zjevně podporuje stanovisko jednoho z rodičů nebo postup soudu, místo aby samostatně a nezávisle posuzoval zájem dítěte. Dítě se tak ocitá v pozici účastníka řízení, jehož zástupce reálně nikoho nezastupuje.

Novela občanského zákoníku účinná od 1. 1. 2026 (zákon č. 268/2025 Sb.) posílila zásahy do poměrů dítěte — zejména zavedením sankčního mechanismu při „bránění v péči" v § 889 odst. 2 — aniž adekvátně posílila procesní ochranu dítěte. Důvodová zpráva k této novele neobsahuje žádný požadavek na vymezení povinností kolizního opatrovníka. Na tuto absenci je třeba hledět kriticky: zákonodárce rozšířil nástroje, jimiž lze zasáhnout do práv dítěte, ale opomněl zajistit, aby dítě mělo v řízení účinného a aktivního zástupce, který bude jeho práva skutečně hájit.

Navrhovaná věta tento deficit napravuje tím, že výslovně zakotvuje tři základní povinnosti kolizního opatrovníka: jednat nestranně, jednat v nejlepším zájmu dítěte a aktivně uplatňovat jeho práva a chránit jeho zájmy.

Čl. 12 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte (sdělení č. 104/1991 Sb.) zaručuje dítěti právo být slyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se ho dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce. Toto ustanovení předpokládá, že zástupce dítěte bude plnit svou roli skutečně a účinně — jinak by právo dítěte na slyšení zůstalo iluzorní.

Obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12, 2009) tento požadavek rozvíjí. V bodě 36 výslovně upozorňuje na riziko střetu zájmů mezi dítětem a jeho zástupcem a požaduje, aby zástupce jednal výhradně v zájmu dítěte, nikoli jako převodní kanál stanoviska rodiče či soudu. V bodě 37 zdůrazňuje, že zástupce musí dítěti zprostředkovat jeho názor a předkládat jej rozhodujícímu orgánu, přičemž musí mít dostatečné znalosti a porozumění různým aspektům rozhodovacího procesu a zkušenost s prací s dětmi. Výbor v bodech 49–50 varuje, že právo být slyšeno je naplněno pouze tehdy, pokud je názoru dítěte přiznán reálný vliv na výsledek řízení, což předpokládá aktivního a kompetentního zástupce.

Čl. 3 odst. 1 Úmluvy stanoví, že nejlepší zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakémkoli rozhodování, které se dítěte týká. Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14, 2013) v bodech 85 a násl. zdůrazňuje, že tento princip musí být uplatňován i v procesní rovině, kdy stát je povinen zajistit, aby dítě mělo v řízení zastoupení, které jeho nejlepší zájem skutečně prosazuje. V bodě 96 komentář požaduje záruky nestrannosti a odbornosti osob jednajících za dítě a v bodě 97 vyžaduje, aby z každého rozhodnutí týkajícího se dítěte nebo dětí bylo zřejmé, jaké úvahy vedly k rozhodnutí, musí být ospravedlnitelné, tedy musí být uvedeno, proč je zvolené řešení oprávněné a musí být vysvětleno, tedy musí být srozumitelně objasněno, a to i dítěti samotnému, což předpokládá, že zástupce dítěte předloží soudu vlastní argumentaci a podklady.

Absence zákonného vymezení povinností kolizního opatrovníka v českém právu je s těmito požadavky v přímém rozporu. Bez výslovné povinnosti nestrannosti, orientace na nejlepší zájem dítěte a aktivního výkonu zastoupení nemá stát žádnou záruku, že právo dítěte podle čl. 12 a čl. 3 Úmluvy bude v konkrétním řízení naplněno.

Evropská úmluva o výkonu práv dětí (Štrasburk, 25. 1. 1996, ETS č. 160) v čl. 10 písm. a) vyžaduje, aby zástupce dítěte v civilním řízení poskytoval dítěti veškeré relevantní informace, v písm. b) aby dítěti vysvětloval důsledky případného uplatnění jeho názoru a v písm. c) aby zjišťoval názor dítěte a předkládal jej soudu. Čl. 9 odst. 1 Úmluvy ukládá vyloučit konflikt zájmů při zastoupení dítěte. Úmluva tedy jednoznačně vychází z předpokladu, že zástupce dítěte musí být aktivní, nezávislý a orientovaný na zájmy dítěte, a ukládá státu zajistit, aby tomu tak v praxi bylo. Stav, kdy české právo povinnosti opatrovníka vůbec nedefinuje, činí splnění těchto požadavků závislým výhradně na individuálním přístupu konkrétního opatrovníka, což je z hlediska právní jistoty a rovnosti dětí v řízení nepřijatelné. Čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.) zaručuje každému právo na spravedlivý proces.

Čl. 8 Úmluvy chrání právo na respektování soukromého a rodinného života. Ve věcech týkajících se dětí ESLP opakovaně zdůraznil, že rozhodovací proces musí zahrnovat dostatečné procesní záruky na ochranu zájmů dítěte. V rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sahin proti Německu, ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 30943/96, bod 24, a v rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sommerfeld proti Německu ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 31871/96, bod 67, ESLP konstatoval, že nedostatečné zastoupení zájmů dítěte v řízení a opomenutí zjistit a zohlednit jeho názor představuje porušení čl. 8. V rozsudku ESLP ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku ze dne 06.07.2010, č. stížnosti 41615/07, ESLP zdůraznil, že rozhodovací proces musí dítěti zaručit reálnou účast a ochranu jeho zájmů, a formální zastoupení bez skutečné aktivity zástupce tento požadavek nesplňuje. V rozsudku ESLP ve věci C. proti Finsku za dne 09.05.2006, č. stížnosti18249/02, bod 57-59, ESLP posuzoval kvalitu procesních záruk ve sporu o péči a zdůraznil, že stát musí zajistit, aby zájmy dítěte byly v řízení skutečně a nezávisle hájeny.

Opatrovník, který v řízení vystupuje pasivně, přejímá stanovisko jednoho z rodičů nebo soudu a nehájí samostatně zájmy dítěte, činí právo dítěte na spravedlivý proces podle čl. 6 a právo na ochranu soukromého a rodinného života podle čl. 8 fakticky iluzorním. Z hlediska judikatury ESLP jde o systémový deficit, nikoli o individuální pochybení — je-li příčinou absence zákonné povinnosti jednat nestranně a aktivně, odpovědnost nese stát.

Čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zaručuje právo na soudní ochranu, čl. 37 odst. 2 právo na právní pomoc v řízení a čl. 32 odst. 1 zvláštní ochranu dětí. Tyto záruky ve vzájemné souvislosti vyžadují, aby dítě jako účastník řízení mělo zástupce, který jeho práva a zájmy skutečně hájí.

Ústavní soud opakovaně zdůraznil, že dítě je samostatným subjektem základních práv, nikoliv objektem řízení. V nálezu Ústavního soudu ze dne 28.02.2018, sp. zn. II. ÚS 2866/17, bod 44, konstatoval, že orgány činné v řízení musí přistupovat k dítěti jako k nositeli práv a jeho názor a zájmy aktivně zjišťovat a zohledňovat. V nálezu Ústavního soudu ze dne 23.12.2015, sp. zn.: I. ÚS 1244/15, bod 27, Ústavní soud zdůraznil, že eventuální vada řízení spočívající v nedostatku (řádného) zastoupení nezletilého dítěte kolizním opatrovníkem se dotýká především práv nezletilých dětí a že opatrovník účastníka řízení je jeho zástupcem na základě rozhodnutí soudu a je povinen vykonávat procesní práva účastníka řízení a plnit jeho procesní povinnosti v souladu se zájmy jím zastupovaného účastníka řízení.

Z uvedeného vyplývá jasný požadavek na aktivní, nestranné a na nejlepší zájem dítěte orientované zastoupení. Skutečnost, že tento požadavek dosud není výslovně zakotven v zákoně, představuje mezeru, kterou judikatura může zmírňovat jen omezeně — systémový problém vyžaduje systémové řešení na úrovni zákona.

Navržená věta, která doplňuje ustanovení § 892 odst. 3 plní tři vzájemně provázané funkce.

Za prvé, normativně vymezuje roli kolizního opatrovníka. Stanoví, že opatrovník je zástupcem dítěte — nikoli soudu ani rodičů — a musí být nestranný vůči ostatním účastníkům řízení. Nestrannost znamená, že opatrovník nesmí přejímat stanovisko žádné

ze stran, ale musí nezávisle posuzovat, co je v nejlepším zájmu dítěte, a tento zájem v řízení prosazovat. Povinnost aktivně uplatňovat práva dítěte a chránit jeho zájmy vylučuje pasivní účast opatrovníka v řízení a vyžaduje, aby opatrovník podával vlastní návrhy, navrhoval důkazy, vyjadřoval se k návrhům ostatních účastníků a v případě potřeby podával opravné prostředky.

Za druhé, zajišťuje soulad české úpravy s mezinárodními a ústavními standardy. Promítá požadavky čl. 12 a 3 Úmluvy o právech dítěte a Obecných komentářů č. 12 a č. 14, čl. 3, 9 a 10 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, čl. 6, 8 a 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 32, 36 a 37 Listiny základních práv a svobod. Bez výslovného zakotvení těchto povinností v zákoně zůstává jejich naplnění závislé na individuálním přístupu konkrétního opatrovníka, což je z hlediska právní jistoty a rovného přístupu k právům nepřijatelné.

Za třetí, má bezprostřední praktické dopady. Dává soudům jasné zákonné kritérium pro hodnocení činnosti opatrovníka včetně možnosti jeho výměny v případě neplnění povinností. Umožňuje vyžadovat po opatrovnících konkrétní aktivitu a odbornost. Posiluje postavení dítěte v řízeních, v nichž mohou být výrazně zasažena jeho základní práva, a to zejména v kontextu posílených sankčních nástrojů zavedených novelou účinnou od 1. 1. 2026.

Doplnění § 892 odst. 3 o větu „Opatrovník má povinnost jednat nestranně v nejlepším zájmu dítěte, uplatňovat jeho práva a chránit jeho zájmy" je nezbytné pro naplnění mezinárodních závazků České republiky plynoucích z Úmluvy o právech dítěte, Evropské úmluvy o výkonu práv dětí a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, pro odstranění rozporu s Listinou základních práv a svobod a judikaturou Ústavního soudu a ESLP a jako odpověď na dlouhodobě kritizovaný stav, kdy role kolizního opatrovníka není zákonem jasně vymezena, což vede k pasivitě, formálnímu výkonu funkce a případům faktické podjatosti. Navržené ustanovení zakotvuje minimální standard, který musí každý kolizní opatrovník splňovat. Bez takového výslovného zakotvení zůstává ochrana dětí v civilních řízeních nedostatečná a v rozporu s požadavky na ochranu dítěte jako plnohodnotného subjektu základních práv, obzvlášť za situace, kdy tzv. rozvodovou novelou je zavedením institutu „tzv. bránícího rodiče" rozšířena zásada clausula rebus sic stantibus, kdy soud může změnit rozhodnutí o úpravě poměrů. V těchto sporech bude nutné nestranné a aktivní zastoupení dítěte.

K bodům 7 a 8 – § 907 odst. 2 až 6

Stávající § 907 odst. 2 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) ve znění novely provedené zákonem č. 268/2025 Sb. stanoví, že soud „určí rozsah péče o dítě každého z rodičů, a to s uvážením zájmu dítěte". Zákon však neobsahuje žádný výčet konkrétních hledisek, k nimž má soud při rozhodování přihlížet, ani neukládá povinnost tato hlediska ve vztahu ke konkrétnímu případu aplikovat a v odůvodnění rozhodnutí vysvětlit. Důvodová zpráva k zákonu č. 268/2025 Sb. odstranění dosavadních zákonných hledisek nijak přesvědčivě neodůvodnila; naopak je třeba na výsledný stav hledět kriticky, neboť vymazáním zákonných hledisek zákonodárce vytvořil právní vakuum, které je v přímém

rozporu s ústavním pořádkem, mezinárodními závazky České republiky i ustálenou judikaturou Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva.

Tato neurčitost stávající úpravy je kritická z následujících důvodů.

Ztráta předvídatelnosti a riziko soudní svévole. Rozhodování o rozsahu péče o dítě představuje zásadní zásah do práva dítěte na rodinný život, stabilitu a výchovu i do rodičovských práv obou rodičů. Absence zákonných hledisek otevírá prostor pro nekontrolované soudcovské uvážení, v důsledku čehož se rozsudky mohou výrazně lišit případ od případu i mezi jednotlivými soudy. Účastníci řízení nemají jasné vodítko, jaká fakta a důkazy jsou právně relevantní, a je podstatně ztížen přezkum rozhodnutí.

Rozpor s čl. 4 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod. Podle tohoto článku mohou být povinnosti ukládány a meze základních práv stanoveny pouze zákonem a v jeho mezích. Pokud zákon nestanoví zákonná hlediska pro omezení rodičovské péče jednoho z rodičů, rozhodují soudy zcela diskrečně, bez přezkoumatelného kritériálního rámce, což představuje porušení principu zákonnosti zásahů do základních práv. Na požadavek předvídatelnosti a zákonného vymezení při zásazích do základních práv opakovaně upozorňuje judikatura Ústavního soudu. Úprava zásahů do základních práv a svobod je však podle čl. 7 odst. 1, čl. 10 odst. 2 a čl. 32 Listiny vyhrazena zákonu. Uplatnit lze též obecný princip vyjádřený v čl. 4 odst. 1 Listiny, podle něhož lze povinnost ukládat pouze na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod (nález Ústavního soudu ze dne 30.06.2004, sp. zn. Pl. ÚS 23/02). Obecný komentář č. 13 (CRC/C/GC/13) je založen na základních předpokladech a postřezích, kdy v bodě 3 písm. d) stanoví, že zásada právního státu by se měla plně vztahovat na děti, a to ve stejném rozsahu jako na dospělé.

Rozpor s čl. 36 Listiny a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (právo na spravedlivý proces). Ústavní soud opakovaně konstatuje, že rozhodnutí ve věcech péče o dítě musí být řádně a dostatečně odůvodněna a musí být patrný vztah mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry (nález Ústavního soudu ze dne 10.01.2018, sp. zn. I. ÚS 2073/17, bod 16). Pouhá citace závěrů z judikatury Ústavního soudu, bez jejich zasazení do kontextu okolností projednávaného případu, za splnění povinnosti přezkoumatelného odůvodnění považovat nelze (nález Ústavního soudu ze dne 05.09.2017, sp. zn. II. ÚS 1654/17, bod 20).

Judikatorní „záplata" namísto zákonné úpravy. Na uvedenou mezeru v zákoně byl nucen reagovat Ústavní soud, který sám judikatorně vymezil čtyři základní kritéria pro posouzení nejlepšího zájmu dítěte v nález Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (body 19–25): (1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou; (2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče té které osoby; (3) schopnost osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; a (4) přání dítěte. Tato kritéria jsou konstantně připomínána ustálenou judikaturou Ústavního soudu (nález Ústavního soudu ze dne 12.06.2023, sp. zn. III. ÚS 1318/22, bod 31, usnesení Ústavního soudu ze dne 12.02.2025, sp. zn. IV. ÚS 3363/24, bod 9, usnesení Ústavního soudu ze dne

03.04.2024, sp. zn. II. ÚS 619/24, bod 10, usnesení Ústavního soudu ze dne 20.06.2023, sp. zn. III. ÚS 674/23, bod 10), přičemž Ústavní soud soustavně zdůrazňuje, že postup obecných soudů při posuzování nejlepšího zájmu dítěte „nemůže být libovolný". Je však pojmově nevhodné a z hlediska čl. 4 odst. 1 Listiny problematické, aby hlediska tak zásadního významu pro základní práva dítěte i rodičů byla stanovena pouze judikatorně, namísto zákonodárcem.

Úmluva o právech dítěte a Obecný komentář č. 14. (CRC/C/GC/14, 2013). Čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.) stanoví, že nejlepší zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Ústavní soud tento požadavek dlouhodobě zdůrazňuje jako základní princip své judikatury ve věcech rodinných. Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14, 2013) přiznává konceptu nejlepšího zájmu dítěte trojí význam: je to hmotné právo dítěte na to, aby jeho nejlepší zájem byl předním hlediskem, základní interpretační princip pro soudy a orgány veřejné moci a pramen procesních požadavků, včetně požadavku na řádné odůvodnění rozhodnutí. Obecný komentář č. 14 výslovně požaduje, aby odůvodnění rozhodnutí dotýkajícího se nejlepšího zájmu dítěte nebylo pouze formální, ale aby výslovně uvádělo skutkové okolnosti týkající se dítěte, jaké prvky nejlepšího zájmu dítěte byly v konkrétním případě zohledněny, jakým obsahem byly naplněny a jakým způsobem byly mezi sebou vzájemně poměřeny (bod 97 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14, 2013)). Stávající § 907 odst. 2 tyto požadavky nenaplňuje, neboť postrádá jakýkoli výčet hledisek, která mají být posuzována.

Čl. 12 Úmluvy o právech dítěte zakotvuje právo dítěte, které je schopno formulovat své vlastní názory, tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. Obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12, 2009) v bodě 21 zdůrazňuje, že povinnost zjistit a zohlednit názor dítěte není obecně vázána na žádný věkový limit.

Evropská úmluva o výkonu práv dětí (Štrasburk, 25. 1. 1996, ETS č. 160). Čl. 6 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí (č. 54/2001 Sb. m. s.) stanoví, že v řízení, které se týká dítěte, musí soudní orgán před vynesením rozhodnutí posoudit, zda má dostatečné informace k tomu, aby mohl rozhodnout v nejlepším zájmu dítěte, zabezpečit, aby dítě obdrželo všechny příslušné informace, ve vhodných případech dítě vyslechnout, umožnit dítěti vyjádřit svůj názor a vzít názor dítěte náležitě v úvahu.

Judikatura ESLP. Navrhovaná úprava je plně v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. V rozsudku ESLP ve věci El Ghatet proti Švýcarsku ze dne 08.02.2017, č. stížnosti 56971/10, bod 47) ESLP konstatoval, že dojde k porušení čl. 8 Úmluvy, pokud odůvodnění vnitrostátních rozhodnutí neobsahuje dostatečně individuální posouzení protichůdných zájmů, včetně nejlepšího zájmu dítěte. V rozsudku ESLP ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku ze dne 06.07.2010, č. stížnosti 41615/07, bod 138, ESLP požadoval důkladné a konkrétně odůvodněné posouzení nejlepšího zájmu dítěte; obecný odkaz na právní úpravu či „abstraktní zájem dítěte" nepostačuje. V rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Strand Lobben a další proti Norsku ze dne 10.09.2019, č. stížnosti 37283/13, bod 225-226, ESLP kritizoval nedostatečné, vágní a formalistické odůvodnění

rozhodnutí vedoucího k přetržení rodinných vazeb. V rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sahin proti Německu, ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 30943/96, bod 28, a rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sommerfeld proti Německu ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 31871/96, bod 64, ESLP zdůraznil povinnost náležitě posoudit a zohlednit názory a přání dítěte.

Navrhované znění zakotvuje, že soud při rozhodování o rozsahu svěření dítěte do péče vychází z nejlepšího zájmu dítěte jako „předního hlediska", přičemž posuzuje v souhrnu všechna hlediska stanovená v odstavci 4 s přihlédnutím k individuálním okolnostem každého jednotlivého případu. Toto ustanovení transponuje do zákonného textu princip čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte a reflektuje ustálený požadavek Ústavního soudu, že nejlepší zájem dítěte musí být hodnocen a stanoven ve světle specifických okolností konkrétního dítěte (nález Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 30, nález Ústavního soudu ze dne 12.06.2023, sp. zn. III. ÚS 1318/22, bod 30). Z formulace „přední hledisko" vyplývá, že nejde o hledisko jediné, avšak má při vyvažování vysokou prioritu. Toto pojetí odpovídá bodu 36–40 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14, 2013), který zdůrazňuje, že nejlepší zájem dítěte má „vysokou prioritu" a není jen jedním z mnoha rovnocenných hledisek. Žádné z hledisek nesmí být upřednostněno automaticky- bod 4; soud je povinen v odůvodnění každé hledisko zohlednit a vysvětlit jejich vzájemnou váhu – bod 97 Obecného komentáře č. 14 (CRC/C/GC/14, 2013).

Navrhovaný odstavec 4 kodifikuje, systematizuje a doplňuje hlediska, která dosud byla dovozována pouze judikatorně. Výčet hledisek v odstavci 4 je demonstrativní (užití slova „zejména"), čímž je zachována flexibilita konceptu nejlepšího zájmu dítěte, jak jej chápe Obecný komentář č. 14 – koncept je flexibilní a adaptabilní, měl by být přizpůsoben a definován individuálně s ohledem na specifickou situaci dítěte. Jednotlivá písmena vycházejí z následujících zdrojů a důvodů.

Písmeno a) – bezpečí dítěte a jeho ochrana před fyzickým, sexuálním, domácím a jiným násilím. Bezpečnost dítěte je primárním a nepodmíněným předpokladem jakéhokoli řádného vývoje. Bez zajištění bezpečí dítěte nelze o naplnění jeho nejlepšího zájmu vůbec hovořit. Toto hledisko vychází z čl. 19 Úmluvy o právech dítěte, který zavazuje smluvní státy přijmout veškerá vhodná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dítěte před jakoukoli formou fyzického nebo duševního násilí, zneužívání , včetně sexuálního zneužívání, zanedbávání nebo nedbalého zacházení, týrznění nebo vykořisťování během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli jiných osob starajících se o dítě a z čl. 32 odst. 1 Listiny, který zakotvuje zvláštní ochranu dětí. V kontextu rozhodování o péči toto hledisko vyžaduje, aby soud posoudil, zda je dítě v péči každého z rodičů chráněno před veškerým fyzickým a sexuálním násilím, před domácím násilím, jehož může být přímou obětí nebo jemuž může být vystaveno jako svědek, a před jinými nebezpečnými životními podmínkami. Soud musí zohlednit nejen prokázané případy násilí, ale i důvodné riziko ohrožení bezpečí dítěte v budoucnu.

Písmeno b) – fyzické, psychické a emocionální potřeby dítěte. Toto hledisko odpovídá třetímu hledisku z nálezu Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod

22, tedy schopnosti osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj i fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby. Hledisko v sobě zahrnuje několik vzájemně propojených rovin. V rovině fyzického blaha soud posoudí zdravotní stav dítěte a přístup ke zdravotní péči odpovídající jeho potřebám, přiměřenou výživu a materiální zázemí, jakož i bezpečné a vhodné bydlení. V rovině psychického a emocionálního blaha soud posoudí zejména existenci pevné a stabilní citové vazby dítěte na osobu, do jejíž péče má být svěřeno, ochranu dítěte před strachem, nadměrným stresem a psychickým utrpením, ochranu dítěte před vystavením konfliktům rodičů a před zapojením do sporů rodičů a ochranu před vytvářením konfliktů loajality a pocitů viny na straně dítěte. Obecný komentář č. 14 v bodě 71 a násl. výslovně zdůrazňuje, že při posuzování nejlepšího zájmu dítěte je třeba brát v úvahu jeho fyzické, emocionální, vzdělávací a další potřeby, jakož i jeho zranitelnost.

Písmeno c) – výchovné prostředí, zejména s přihlédnutím k tomu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho výchovu. Hledisko dosavadní řádné péče je v praxi klíčovým faktorem stability dítěte a odpovídá druhému kritériu z nálezu Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 21, tedy míře zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb. Kontinuita a stabilita výchovného prostředí jsou pro zdravý vývoj dítěte zásadní. Soud v rámci tohoto hlediska posoudí zachování dosavadního výchovného a sociálního prostředí, na které je dítě zvyklé, včetně navázaných vztahů se sourozenci, vrstevníky a dalšími blízkými osobami, stabilitu pečující osoby a předvídatelnost péče z hlediska dosavadního vývoje dítěte i jeho budoucnosti, jakož i zachování kontinuity vzdělávání, kulturního zázemí a národnostní, náboženské a jazykové identity dítěte. Obecný komentář č. 14 v bodech 55–57 zdůrazňuje potřebu zachování stability a kontinuity situace dítěte a v bodě 56 výslovně uvádí, že změny v prostředí dítěte by měly být omezeny na minimum, neboť mohou mít negativní dopad na jeho vývoj.

Písmeno d) – výchovná způsobilost rodičů a jejich vzájemná spolupráce. Schopnost rodičů spolupracovat je v judikatuře Ústavního soudu opakovaně zdůrazňována jako relevantní faktor při volbě modelu péče, zejména střídavé (srov. nález Ústavního soudu ze dne 18.08.2010, sp. zn. I. ÚS 266/10, bod 25). V rámci tohoto hlediska soud posoudí schopnost rodiče porozumět potřebám dítěte a adekvátně na ně reagovat, včetně potřeb zdravotních, vzdělávacích, emocionálních a materiálních, emocionální dostupnost rodiče a kvalitu jeho vztahu k dítěti, ochotu a schopnost rodiče spolupracovat s druhým rodičem při výkonu rodičovské odpovědnosti a umožnit dítěti přiměřený styk s druhým rodičem, schopnost rodiče chránit dítě před negativními důsledky rodičovského konfliktu a nepodporovat odcizení dítěte od druhého rodiče, jakož i věk, zdravotní stav, morální integritu a osobnostní předpoklady rodiče pro výchovu dítěte. Důraz na ochotu umožnit dítěti styk s druhým rodičem přitom musí být vždy posuzován v kontextu hlediska podle písmene a); odmítání styku, které je důvodně motivováno ochranou dítěte před násilím nebo jiným ohrožením, nesmí být hodnoceno v neprospěch chránícího rodiče.

Písmeno e) – vztahy, jejichž zachování je ve prospěch zdravého vývoje dítěte. Toto hledisko reflektuje první kritérium z nálezu Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (pokrevní pouto), jakož i čl. 24 odst. 3 Listiny základních práv Evropské unie, podle nějž má každé dítě právo udržovat pravidelné osobní vztahy a přímý styk s oběma

rodiči. V rámci tohoto hlediska soud posoudí existenci a kvalitu pokrevního pouta a citové vazby mezi dítětem a osobou usilující o jeho svěření do péče, vztah dítěte k sourozencům, přičemž sourozenci mají být zásadně vychováváni společně, neplyne-li z okolností případu nebo zájmu dítěte jinak, a vztah dítěte k osobám ze širší rodiny a k osobám dítěti blízkým, a to s přihlédnutím k právu dítěte na styk s těmito osobami. Obecný komentář č. 14 v bodech 58–70 zdůrazňuje význam rodinného prostředí a vztahů dítěte a požaduje, aby soud zvážil případné oddělení dítěte od jeho sociálního a rodinného zázemí.

K odstavci 5 – názor (postoj) dítěte jako povinné hledisko. Navrhovaný odstavec 5 výslovně zakotvuje právo dítěte být slyšeno a mít skutečnou možnost vyjádřit svůj názor, v souladu s čl. 12 Úmluvy o právech dítěte. Ústavní soud dlouhodobě dovozuje z čl. 32 Listiny, čl. 3 a 12 Úmluvy o právech dítěte i z čl. 3 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí povinnost obecných soudů aktivně zjišťovat názor dítěte. Dítě není pouhým objektem soudního řízení, ale přímo jeho zásadním subjektem. Názor dítěte musí být vnímán jako zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu. Přání dítěte je jedním ze základních kritérií, avšak není pro soud závazné a musí být hodnoceno v kontextu ostatních okolností – soud nerozhoduje pouze tak, jak si dítě přeje, neboť musí přihlédnout i k dalším významným skutečnostem. S přibývajícím věkem dítěte a s jeho narůstající rozumovou a emocionální vyspělostí bude jeho přání pro výsledný nejlepší zájem čím dál více určující (nález Ústavního soudu ze dne sp. zn. III. ÚS 1318/22, bod 36). Povinnost zjistit a zohlednit názor dítěte přitom není obecně vázána na žádný věkový limit (srov. Obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) Výboru pro práva dítěte, bod 21). Z rozhodovací praxe ESLP, zejména z rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sahin proti Německu, ze dne 08.07.2003, č. stížnosti 30943/96 plyne, že názor dítěte je součástí jeho práva na respektování rodinného života (čl. 8 Úmluvy) a že soudní rozhodnutí musí ukázat, že se s názorem dítěte věcně vypořádalo. Odstavec 5 tak překlápí tyto judikatorní závěry do textu zákona a zajišťuje, že soudy budou názor dítěte zjišťovat vždy a budou povinny jej vážit s ohledem na věk a vyspělost, nikoli jej formálně přehlížet.

Navrhovaný odstavec 6 stanoví, že hlediska podle odstavců 4 a 5 soud použije při každém rozhodování ve věci péče o dítě, přičemž konkrétně odůvodní jejich použití v daném případě. Toto ustanovení přímo reaguje na opakovaně vyjádřený požadavek Ústavního soudu i ESLP, aby soud v každém individuálním rozhodnutí výslovně uvedl, jaká hlediska zohlednil a jak je vyhodnotil.

Ústavní soud soustavně trvá na tom, že právo na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny) zahrnuje povinnost soudu řádně odůvodnit své rozhodnutí; ve věcech péče o děti to platí se zvýšenou intenzitou. Rozhodnutí, z něhož není patrný vztah mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry, je nepřezkoumatelné (nález Ústavního soudu ze dne 17.01.2018, sp. zn. I. ÚS 2073/17, bod 16). Pouhé konstatování, že rozhodnutí „je v souladu se zájmem dítěte", bez specifikace, v čem tento zájem spočívá a proč případně potlačuje zájem ostatních osob, nepostačuje. Obecné soudy nemohou svévolně posuzovat dopad jednotlivých důkazů na konečné rozhodnutí, naopak musí svůj postup při dokazování i hodnocení důkazů řádně odůvodnit (nález Ústavního soudu ze dne 03.05.2022, sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 24, připomenutý v usnesení Ústavního soudu ze dne 12.02.2025, sp. zn. IV. ÚS 3363/24, bod 9, a usnesení Ústavního soudu ze dne 20.06.2023, sp. zn. III. ÚS

674/23, bod 10). Rozhodnutí soudů ve věci výchovy nezletilých neobstojí ve světle požadavků čl. 36 odst. 1 a čl. 32 odst. 4 Listiny, pokud se nevypořádají s argumenty účastníků (nález Ústavního soudu ze dne 06.12.2016, sp. zn. I. ÚS 823/16, bod 49-50).

Rovněž Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14) Výboru pro práva dítěte zdůrazňuje, že odůvodnění rozhodnutí nesmí být pouze formální, ale musí výslovně uvádět, jaké prvky nejlepšího zájmu dítěte byly zohledněny, jakým obsahem byly naplněny a jak byly vzájemně poměřeny; pokud se rozhodnutí odchyluje od názoru dítěte, musí být jasně uveden důvod. Odstavec 6 tak překlápí judikatorní standard přezkoumatelného odůvodnění do zákonného požadavku, brání formalistickému odkazování na „nejlepší zájem dítěte" bez skutečného obsahu, posiluje přezkoumatelnost rozhodnutí a omezuje prostor pro svévoli a usnadňuje sjednocování judikatury a umožňuje efektivní přezkum rozhodnutí vyššími soudy.

Navrhovaná změna § 907 odst. 3–6 občanského zákoníku uvádí právní úpravu do souladu s čl. 4 odst. 1 Listiny, protože vymezuje zákonná kritéria, v jejichž mezích soud může zasahovat do základních práv dítěte a rodičů, a brání soudní svévoli. Transponuje mezinárodní standardy vyplývající z Úmluvy o právech dítěte (čl. 3, 12, 19; Obecný komentář č. 14 a č. 12), Evropské úmluvy o výkonu práv dětí a judikatury ESLP, které požadují konkrétní kritéria a individualizované odůvodnění. Respektuje a kodifikuje judikaturu Ústavního soudu, zejména nález ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, a nález Ústavního soudu ze dne 12.06.2023, sp. zn. III. ÚS 1318/22 a další konstantní rozhodovací praxi, která odmítá formalismus, vyžaduje ochranu dítěte jako subjektu práv a trvá na řádném odůvodnění rozhodnutí ve věcech péče a styku ve věcech péče a styku. Posiluje předvídatelnost a jednotnost soudní praxe – rodiče i děti budou předem vědět, co je pro rozhodování relevantní, a soudy budou vázány strukturovaným posouzením všech zákonných hledisek. Zajišťuje, že názor (postoj) dítěte bude skutečně významným hlediskem při určování péče o dítě a že soud bude muset vysvětlit, jak k němu přihlédl. Navrhovaná podoba § 907 odst. 3–6 je nezbytná k tomu, aby rozhodování o péči o děti bylo v souladu s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky, transparentní, odůvodněné a přezkoumatelné, a především aby skutečně vycházelo z nejlepšího zájmu dítěte v jeho komplexním, konkrétním smyslu, nikoli z pouhého formálního odkazu na tento princip bez reálného obsahu.

K bodu 9 – § 907a

Zákon č. 268/2025 Sb. s účinností od 1. ledna 2026 novelizoval § 907 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) tak, že upustil od výslovného pojmenování jednotlivých forem péče a zavedl model, v němž soud buď rozhodne, že dítě zůstává v péči obou rodičů bez určení rozsahu péče (§ 907 odst. 1), nebo určí rozsah péče každého z rodičů s uvážením zájmu dítěte (§ 907 odst. 2). Dosavadní rozhodnutí o svěření dítěte do péče jednoho rodiče, do střídavé péče nebo do společné péče nejsou novelou dotčena; jejich změna je přípustná při změně poměrů podle § 909 občanského zákoníku.

Důvodová zpráva k novele č. 268/2025 Sb. eliminaci svěření dítěte do péče jednoho rodiče odůvodnila snahou o posílení rovného podílu obou rodičů na péči a výchově dítěte a o odstranění modelu, v němž byla péče jednoho rodiče nezřídka preferována i v případech,

kde to nebylo v nejlepším zájmu dítěte. Záměr zákonodárce – tzv. odnálepkování péče a překonání schématu vítěz/poražený – je sám o sobě legitimní a v souladu s moderním chápáním rodičovské odpovědnosti. Eliminace svěření dítěte do péče jednoho rodiče jako zákonného institutu však přesáhla rámec tohoto legitimního cíle a vytvořila závažnou systémovou mezeru, která v praxi ohrožuje děti, jimž má právo sloužit.

Platná právní úprava po novele nabízí soudu v podstatě pouze dvě alternativy: péči obou rodičů (§ 907 odst. 1 a 2) a zásah do rodičovské odpovědnosti podle § 869–871 občanského zákoníku, tj. pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti, omezení rodičovské odpovědnosti nebo zbavení rodičovské odpovědnosti.

Judikatura Nejvyššího soudu přitom jasně vymezuje hierarchii prostředků soudní ochrany blaha dítěte, odstupňovanou podle intenzity ohrožení chráněného zájmu: od nejmírnějšího opatření v podobě zvláštních opatření při výchově dítěte (§ 924–926 OZ) přes pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti (§ 869) a omezení rodičovské odpovědnosti (§ 870) až po nejpřísnější opatření v podobě zbavení rodičovské odpovědnosti (§ 871). Přitom omezení rodičovské odpovědnosti je opatřením sankčním, jehož důsledkem je, že rodič přestává být nositelem rodičovské odpovědnosti v rozsahu, v jakém byl soudem omezen; zbavení rodičovské odpovědnosti je pak krajním zásahem do vztahu mezi rodičem a dítětem, který musí být současně jediným účinným prostředkem ochrany dítěte.

Mezi modelem péče obou rodičů (§ 907) a zásahy do rodičovské odpovědnosti (§ 869–871) tak chybí mezistupeň – proporcionální nástroj, který by umožnil svěřit dítě do péče jednoho rodiče v situacích, kdy péče obou rodičů není v nejlepším zájmu dítěte, avšak okolnosti případu nedosahují intenzity odůvodňující omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti. Právě tuto mezeru navrhovaný § 907a vyplňuje.

Omezení rodičovské odpovědnosti podle § 870 předpokládá, že rodič nevykonává svoji rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje-li to zájem dítěte; obě podmínky musí být splněny kumulativně. Omezení má povahu preventivní i sankční, což znamená, že předpokládá zaviněné jednání rodiče. V praxi tak není možné prostřednictvím § 870 reagovat na situace, kdy potřeba péče jednoho rodiče vyplývá nikoli z provinění druhého rodiče, ale z objektivních okolností na straně dítěte (například specifické zdravotní potřeby, potřeba stability jednoho výchovného prostředí), nebo kdy důvody na straně druhého rodiče sice existují, avšak nedosahují intenzity neřádného výkonu rodičovské odpovědnosti.

Rovněž zbavení rodičovské odpovědnosti (§ 871) přichází v úvahu jen v nejzávažnějších případech – při zneužívání rodičovské odpovědnosti nebo jejím závažném zanedbávání. Za zneužívání se považuje ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, jejich týrání nebo svádění k nemorálnímu způsobu života. Tato krajní opatření jsou zjevně nepřiměřená pro situace, které jsou sice závažné a vyžadují ochranu dítěte, avšak nedosahují nejzávažnějšího stupně patologie.

Stávající stav tak soudy staví před falešné dilema: buď ponechat dítě v péči obou rodičů (a tím je potenciálně ohrozit), nebo přistoupit k nepřiměřeně přísnému zásahu do rodičovské

odpovědnosti. Ani jedna z těchto alternativ neodpovídá požadavku proporcionality, jenž je základním kamenem jak ústavního pořádku, tak mezinárodněprávních závazků České republiky.

Podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.) musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať ji uskutečňují soudy, správní nebo zákonodárné orgány. Z formulace „přední hledisko" vyplývá, že nejde o hledisko jediné, avšak v případném vyvažování má nejlepší zájem dítěte vyšší váhu než ostatní oprávněné zájmy. V kontextu oddělování dítěte od rodiče má nejlepší zájem dítěte dokonce postavení nejvyššího hlediska, jak dovodil Výbor OSN pro práva dítěte v Obecném komentáři č. 14 (CRC/C/GC/14) i v Obecném komentáři č. 12 (CRC/C/GC/12). Jakýkoli jiný zájem – například zájem rodiče nebo zájem společnosti – nemůže s ohledem na znění čl. 9 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte představovat dostatečný legitimní důvod pro oddělení dítěte od rodiče; legitimita tohoto zásahu je vázána výlučně na nejlepší zájem dítěte.

Čl. 9 odst. 1 Úmluvy zajišťuje, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte, například jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte. Čl. 9 odst. 3 zakotvuje právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte.

Z čl. 9 odst. 1 Úmluvy tak vyplývá, že zákonodárce je povinen upravit zákonný podklad pro situace, kdy je svěření dítěte do péče jednoho rodiče v jeho zájmu nezbytné. Pokud zákon takový nástroj neobsahuje, vzniká rozpor s čl. 9 Úmluvy, neboť soudy nemají zákonný podklad pro přiměřené řešení situací, které čl. 9 výslovně předvídá.

Čl. 19 Úmluvy ukládá smluvním státům povinnost chránit dítě před všemi formami fyzického či psychického násilí, zneužívání, zanedbávání či špatného zacházení při péči o dítě, a to i ze strany rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu. Tato povinnost je pozitivním závazkem státu zajistit, aby právní řád obsahoval účinné nástroje ochrany dítěte. Jedním z těchto nástrojů musí být i možnost svěřit dítě výlučně do péče druhého rodiče, aniž by bylo nutné sahat ke krajnímu prostředku v podobě omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti.

Zvláštní pozornost si v tomto kontextu zaslouží ochrana dítěte před důsledky domácího násilí a hlubokého nebo intenzivního konfliktu rodičů. Odborná literatura i soudní praxe shodně poukazují na to, že vystavení dítěte opakovanému nebo intenzivnímu konfliktu rodičů – byť zprostředkovanému, bez přímého fyzického násilí na dítěti – má prokazatelné negativní dopady na jeho psychický vývoj, emocionální stabilitu a celkové zdraví. Výbor OSN pro práva dítěte ve svých závěrečných doporučeních opakovaně zdůrazňuje, že státy musí přijmout legislativní opatření zajišťující, aby soudní a správní rozhodnutí o péči o dítě výslovně zohledňovala riziko domácího násilí a jeho dopadů na dítě. Absence

zákonného nástroje umožňujícího svěřit dítě do péče jednoho rodiče v těchto situacích je proto v přímém rozporu s čl. 19 Úmluvy.

Čl. 12 Úmluvy zakotvuje právo dítěte, které je schopno formulovat své vlastní názory, tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají. Přání dítěte je jedním ze základních kritérií pro rozhodování o péči, jak dovodil Ústavní soud v nálezu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. Obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) Výboru pro práva dítěte zdůrazňuje, že právo dítěte být slyšeno musí být naplněno nejen formálně, ale i materiálně – tedy že názor dítěte musí být skutečně zohledněn a musí mít reálný vliv na výsledek řízení. Pokud zákon neumožňuje svěřit dítě do péče jednoho rodiče, nemůže být ani přání dítěte v tomto smyslu naplněno, ačkoli je konzistentní, srozumitelné a odůvodněné.

Čl. 18 odst. 1 Úmluvy stanoví, že oba rodiče mají společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte, přičemž základním ohledem je nejlepší zájem dítěte. Z praxe Výboru pro práva dítěte i z ustálené judikatury Ústavního soudu vyplývá, že v zájmu dítěte zpravidla je, aby bylo v péči obou rodičů. Toto pravidlo však není absolutní; existují situace, kdy právě v zájmu konkrétního dítěte je nezbytné svěřit jej do péče jednoho rodiče. Čl. 18 tedy nezakotvuje absolutní právo obou rodičů na rovný podíl na péči, nýbrž vyjadřuje presumpci, jež musí ustoupit před konkrétním nejlepším zájmem konkrétního dítěte.

Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14) vymezuje demonstrativní výčet složek nejlepšího zájmu dítěte, mezi něž řadí názor dítěte, identitu dítěte, zachování rodinného prostředí a vztahů, zajištění péče, ochrany a bezpečí dítěte (včetně ochrany před všemi formami násilí), situaci zvláštní zranitelnosti, zdraví dítěte a vzdělání dítěte. Složka zajištění ochrany a bezpečí dítěte je přitom jednou z klíčových, které mohou odůvodnit svěření dítěte do péče jednoho rodiče.

Obecný komentář č. 14 (CRC/C/GC/14) rovněž zdůrazňuje, že koncept nejlepšího zájmu dítěte je flexibilní a adaptabilní a musí být přizpůsoben a definován individuálně s ohledem na specifickou situaci, v níž se dítě nachází. Zákonná kritéria navrhovaného § 907a tento požadavek reflektují – demonstrativní výčet důvodů umožňuje soudu zohlednit celou škálu životních situací, aniž by zákon mechanicky předurčoval výsledek bez ohledu na konkrétní okolnosti případu.

Evropská úmluva o výkonu práv dětí (Štrasburk, 25. 1. 1996, ETS č. 160) zakotvuje procesní práva dítěte v soudních řízeních, která se ho dotýkají, a ukládá vnitrostátním orgánům povinnost zajistit, aby dítě dostalo dostatečné informace, bylo konzultováno a mohlo vyjádřit svůj názor (čl. 3 a 10). Tato úmluva rovněž zdůrazňuje, že soudy musí v odůvodnění rozhodnutí uvést, jakým způsobem přihlédly k názoru dítěte. V situaci, kdy zákon neumožňuje svěřit dítě do péče jednoho rodiče, je toto právo dítěte systematicky porušováno, neboť přání dítěte žít s jedním rodičem nemůže být naplněno ani tehdy, je-li konzistentní, srozumitelné a ověřitelné.

Podle čl. 32 odst. 4 Listiny je péče o děti a jejich výchova právem rodičů; děti mají současně právo na tuto rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a

nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona. Z tohoto ustanovení vyplývá dvojí požadavek: za prvé existence zákonného podkladu pro jakékoli omezení rodičovských práv a za druhé rozhodnutí soudu. Navrhovaný § 907a oba tyto požadavky respektuje – stanoví zákonná kritéria, za nichž může soud dítě svěřit do péče jednoho rodiče, a rozhodování svěřuje výlučně soudu.

Stávající úprava po novele č. 268/2025 Sb. je z tohoto hlediska paradoxní: sleduje cíl ochrany rovných rodičovských práv, avšak současně odstraňuje zákonný podklad pro situace, v nichž je omezení rozsahu péče jednoho rodiče nezbytné k ochraně dítěte. Tím fakticky znemožňuje soudům reagovat adekvátně na situace, které zákonodárce výslovně předpokládá v § 869–871 OZ na jedné straně a § 907 OZ na straně druhé, avšak jejichž řešení v mezeře mezi těmito ustanoveními zákon neposkytuje.

Děti a mladiství požívají zvláštní ochrany (čl. 32 odst. 1 Listiny). Ústavní soud konstantně judikuje, že děti jako účastníci soudních řízení požívají zvýšené ochrany ze strany státu a středobodem řízení ve věci péče o nezletilé je dítě a jeho nejlepší zájem. Tato zvláštní ochrana vyžaduje, aby právní řád obsahoval dostatečnou škálu nástrojů umožňujících přiměřenou reakci na různé stupně ohrožení dítěte. Stav, kdy zákon umožňuje buď tolerovat ohrožující péči obou rodičů, nebo přistoupit ke krajnímu zásahu do rodičovské odpovědnosti, zvláštní ochranu dítěte ve smyslu čl. 32 odst. 1 Listiny nenaplňuje.

Čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv chrání právo na respektování soukromého a rodinného života. Základním prvkem rodinného života je vzájemné soužití rodiče a dítěte. ESLP však dovodil, že z čl. 2 a 8 vyplývají nejen negativní závazky státu (zdržet se neoprávněných zásahů do rodinného života), ale i pozitivní závazky – stát je povinen přijmout opatření umožňující realizaci rodinného života a ochranu osob. Tato povinnost přitom zahrnuje i ochranu dítěte před násilím a špatným zacházením.

V rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Kurt proti Rakousku ze dne 15.06.2021, č. stížnosti 62903/15, bod 161 - 164, ESLP dovodil, že členské státy mají pozitivní závazek chránit oběti domácího násilí, včetně dětí, a musí přijímat rozumné kroky k prevenci špatného zacházení. Soud zdůraznil, že v situacích domácího násilí musí stát přijmout preventivní operativní opatření, jestliže hrozba pro dotčenou osobu je reálná a bezprostřední. V kontextu rozhodování o péči o dítě to znamená, že vnitrostátní právní řád musí obsahovat nástroje umožňující účinnou ochranu dítěte před násilím ze strany jednoho z rodičů, a to i tehdy, kdy intenzita jednání nedosahuje podmínek pro omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti.

Obdobně v rozsudku ESLP ve věci Osman proti Spojenému království ze dne 28.10.1998, č. stížnosti 23452/94, bod 115, ESLP konstatoval, že stát nese odpovědnost, pokud veřejné orgány neučinily vše, co od nich bylo možné rozumně očekávat, aby zabránily reálnému a bezprostřednímu riziku špatného zacházení, o němž věděly nebo měly vědět. ESLP zdůraznil, že požadovaná opatření by měla přinejmenším poskytovat účinnou ochranu, a to zvláště dětem a zranitelným osobám.

ESLP konstantně požaduje, aby odůvodnění vnitrostátních rozhodnutí o péči o dítě obsahovala dostatečně individuální posouzení protichůdných zájmů, včetně nejlepšího zájmu dítěte (rozsudek ESLP ve věci El Ghatet proti Švýcarsku ze dne 08.11.2026, č. sížnosti 56971/10, bod 47; rozsudek ESLP ve věci Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku ze dne 06.07.2010, č. stížnosti 41615/07, bod 135-139). Čl. 8 EÚLP neopravňuje rodiče k tomu, aby vyžadoval přijetí opatření, jež by poškozovala zdraví a rozvoj dítěte (rozsudek ESLP ve věci Drenk proti České republice ze dne 04.09.2014, č. stížnosti 1071/12, bod 84 a násl.). Z toho vyplývá, že ochrana rodinného života rodiče nemůže být dostatečným důvodem k tomu, aby bylo dítěti upřena efektivní ochrana před ohrožujícím jednáním tohoto rodiče.

Ústavní soud připouští odchylky od principu rovné rodičovské péče, jsou-li odůvodněné ochranou jiného, dostatečně silného legitimního zájmu, jako je specifický zdravotní stav nezletilého dítěte coby objektivní hledisko (usnesení 15.05.2018, sp. zn. II. ÚS 1191/17, bod 22). Podíl obou rodičů na péči a výchově dítěte má být zásadně rovnocenný, čehož nelze dosáhnout jen úpravou péče střídavé nebo společné, ale i svěřením dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů, avšak za současné odpovídající úpravy styku dítěte s druhým rodičem (usnesení Ústavního soudu ze dne 21.11.2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17, bod 22). Tato judikatura opakovaně potvrzuje, že výlučná péče jednoho rodiče není nástrojem sankce vůči druhému rodiči, nýbrž prostředkem ochrany nejlepšího zájmu konkrétního dítěte.

Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, že hluboký, neřešitelný a trvalý konflikt rodičů může sám o sobě představovat dostatečný důvod pro odchýlení se od modelu střídavé péče a pro svěření dítěte do péče jednoho rodiče. V usnesení Ústavního soudu ze dne 17.03.2015, sp. zn. IV. ÚS 106/15, Ústavní soud konstatoval, že střídavá péče nemůže být nařizována schematicky a automaticky bez ohledu na konkrétní poměry, zejména tehdy, kdy intenzita konfliktu rodičů dosahuje takové úrovně, že samo střídání prostředí a opakované vystavení dítěte konfliktu poškozuje jeho psychický vývoj. Ochrana dítěte před traumatizujícími důsledky rodičovského konfliktu je přitom legitimním důvodem, který může odůvodnit svěření do péče jednoho rodiče.

Tento závěr koresponduje s poznatky dětské psychologie a psychiatrie, podle nichž vystavení dítěte opakovaným nebo intenzivním konfliktům rodičů vede k prokazatelnému poškozování jeho emocionálního zdraví, rozvoji traumatické symptomatologie, poruchám attachmentu a narušení celkového vývoje. Zákon musí soudu poskytnout nástroj, jímž lze dítě před těmito důsledky chránit, aniž by bylo nutné dokazovat, že jeden z rodičů dosáhl prahu zbavení rodičovské odpovědnosti.

Ústavní soud, shodně s judikaturou ESLP, opakovaně konstatuje, že rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy je až krajním prostředkem, který je možné uplatnit pouze v nejvážnějších případech a musí se opírat o dostatečně závažné a pádné argumenty motivované zájmem dítěte. Tím spíše musí platit, že mezi péčí obou rodičů a krajním prostředkem v podobě omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti musí existovat proporcionální mezistupeň umožňující přiměřenou reakci na situace střední intenzity ohrožení.

Navrhovaný § 907a odst. 1 stanoví, že soud může svěřit dítě do péče jednoho rodiče pouze tehdy, jsou-li dány závažné důvody, pro které by péče obou rodičů nebyla v nejlepším zájmu dítěte. Formulací závažných důvodů jako podmínky sine qua non je zachována presumpce péče obou rodičů i zásada, že zásah do rodičovských práv je přípustný pouze na základě zákona a rozhodnutím soudu (čl. 32 odst. 4 Listiny). Demonstrativní výčet důvodů v písmenech a) až d) reflektuje situace, v nichž je ochrana dítěte legitimním a nezbytným důvodem pro upřednostnění péče jednoho rodiče.

Hledisko uvedené v písm. a) přímo vychází z judikatury Ústavního soudu, který opakovaně uznal specifický zdravotní stav nezletilého dítěte jako objektivní hledisko pro posouzení důvodů, pro které může být upřednostněna péče jednoho rodiče (usnesení Ústavního soudu ze dne 15.05.2018, sp. zn. II. ÚS 1191/17, bod 22). Obecný komentář č. 14 řadí mezi složky nejlepšího zájmu dítěte situaci zvláštní zranitelnosti a zdraví dítěte. U dětí se závažnými zdravotními problémy, poruchami autistického spektra, závažnými psychickými obtížemi či jinými specifickými potřebami může stabilita jednoho výchovného prostředí být klíčovým předpokladem jejich řádného vývoje. Nucené střídání prostředí by mohlo vést k prokazatelnému poškozování zájmů takového dítěte, a bylo by proto v rozporu s jeho nejlepším zájmem.

Hledisko uvedené v písm. b) vychází z jednoho ze čtyř základních kritérií stanovených Ústavním soudem v nálezu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 a odpovídá požadavku čl. 12 Úmluvy o právech dítěte. Obecný komentář č. 14 zdůrazňuje, že čím je dítě starší, tím více je obsah jeho nejlepšího zájmu determinován jeho názorem. Pokud dítě, které dosáhlo věku a rozumové vyspělosti umožňující mu posoudit svou situaci, opakovaně a konzistentně vyjadřuje přání žít v péči jednoho rodiče musí mít soud zákonný nástroj, jak tomuto přání vyhovět.

Hledisko uvedené v písm. c) vyplňuje klíčovou mezeru mezi § 907 a § 869–871 občanského zákoníku. V praxi existují četné situace, kdy chování rodiče je závažné a pro dítě ohrožující – například prokázané, avšak nikoli systematické fyzické násilí, závislost na návykových látkách, nestabilní životní styl, hluboký rodičovský konflikt s prokazatelnými negativními dopady na dítě – avšak nedosahuje intenzity odůvodňující zásah do rodičovské odpovědnosti ve smyslu § 869, § 870 nebo § 871. Zvláštní důraz je třeba klást na ochranu dítěte před důsledky domácího násilí a intenzivního konfliktu rodičů, a to i v jeho nepřímé formě. Odborná literatura i judikatura shodně potvrzují, že přítomnost dítěte u domácího násilí nebo jeho opakované vystavení eskalujícím konfliktům rodičů má prokazatelně škodlivé dopady na jeho psychický vývoj a celkové zdraví. Stát má podle čl. 19 Úmluvy povinnost chránit dítě před těmito dopady, i když přímé násilí na dítěti samém nelze prokázat. Navrhované písm. c) tak dává zákonný základ pro svěření dítěte do péče jednoho rodiče tehdy, kdy je to nezbytné k jeho ochraně, aniž by bylo nutné dovozovat závažnější zásah do rodičovské odpovědnosti. Soud přitom zůstává vázán zákonnou podmínkou závažných důvodů a musí situaci individuálně posoudit v kontextu všech okolností konkrétního případu.

Hledisko uvedené v písm. d) se týká tzv. dětského certifikátu. Evidence skutečností důležitých pro práci s dětmi je vedena Ministerstvem spravedlnosti podle zákona č.

269/1994 Sb., o rejstříku trestů. V této evidenci jsou evidovány údaje o osobách pravomocně odsouzených za závažné trestné činy ohrožující děti, zejména vraždu, těžké ublížení na zdraví, obchodování s lidmi, znásilnění, sexuální útok, pohlavní zneužití, týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (č. 359/1999 Sb.) v § 4 odst. 4 stanoví, že činnost spočívající v přímém a pravidelném kontaktu s dětmi nemůže vykonávat osoba, která má záznam v této evidenci. Obdobně § 23e téhož zákona vylučuje z okruhu žadatelů o náhradní rodinnou péči osoby s takovým záznamem.

Je-li tedy taková osoba vyloučena z přímého kontaktu s cizími dětmi v profesním i v kontextu náhradní péče, je prima facie v rozporu s principem ochrany dítěte, aby zákon neumožňoval soudu přihlédnout k tomuto závažnému zjištění při rozhodování o péči o vlastní dítě takové osoby. Svěření dítěte do péče jednoho bezpečného rodiče je v těchto případech přiměřeným a nezbytným opatřením k ochraně dítěte, které je výrazně méně invazivní než omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti. Navrhované písm. d) tak uvádí rozhodování o péči o dítě do souladu se zákonnou logikou, jež evidenci sama vytváří – ochrana dítěte musí být konzistentní bez ohledu na to, zda jde o dítě cizí nebo vlastní.

Navrhovaný odstavec 2 ukládá soudu, aby v rozhodnutí o svěření dítěte do péče jednoho rodiče vždy rozhodl o rozsahu a způsobu styku s druhým rodičem, nebo rozhodl, že styk se nestanoví. Toto ustanovení přímo reflektuje čl. 9 odst. 3 Úmluvy o právech dítěte, podle nějž má dítě oddělené od jednoho rodiče právo udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu s jeho zájmy.

Ústavní soud opakovaně judikuje, že je-li dítě rozhodnutím soudu svěřeno do péče jednoho z rodičů, pak by tomuto dítěti mělo být umožněno stýkat se s druhým rodičem v takové míře, aby byl postulát rovné rodičovské péče co nejvíce naplněn. Povinnost vždy rozhodnout o styku zajišťuje, že svěření dítěte do péče jednoho rodiče nebude automaticky znamenat přetržení vazeb s druhým rodičem, ale bude doprovázeno úpravou, která v maximální možné míře zachová právo dítěte na kontakt s oběma rodiči.

Navrhovaný odstavec 3 stanoví, že rodič, jemuž je dítě svěřeno do péče, má právo rozhodovat nejen o běžných záležitostech dítěte, ale i o záležitostech pro dítě významných. Toto ustanovení reaguje na praktický problém, který by vznikl, kdyby rozhodnutí o svěření do péče jednoho rodiče nebylo doprovázeno jasnou úpravou kompetencí pro rozhodování o důležitých záležitostech. Podle § 877 odst. 1 OZ platí, že nedohodnou-li se rodiče v záležitosti významné pro dítě, rozhodne soud. V situacích, kdy je dítě svěřeno do péče jednoho rodiče právě z důvodu ohrožení jeho zájmů ze strany druhého rodiče, by opakovaná nutnost obracet se na soud ve věci každé významné záležitosti – volba školy, léčebné zákroky, určení místa bydliště – neúměrně zatěžovala jak dítě, tak pečujícího rodiče, a mohla by být dokonce v rozporu se zájmem dítěte na včasném a bezproblémovém zajišťování jeho potřeb. Rodičovská odpovědnost druhého rodiče přitom zůstává zachována v plném rozsahu; odstavec 3 pouze vymezuje, kdo v situaci faktické péče jednoho rodiče rozhoduje o záležitostech dítěte bez nutnosti souhlasu druhého rodiče nebo rozhodnutí soudu.

Navrhované ustanovení respektuje princip proporcionality ve všech jeho dimenzích. Péče jednoho rodiče je výjimkou, nikoli pravidlem, neboť předpokladem je existence závažných důvodů, čímž je zachována presumpce péče obou rodičů a zásada minimalizace zásahů do základních práv. Péče jednoho rodiče je mírnějším opatřením než zásah do rodičovské odpovědnosti – na rozdíl od omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti zůstává rodičovská odpovědnost druhého rodiče zachována v celém rozsahu, pouze se mění rozsah faktické péče o dítě. Je zachováno právo dítěte na styk s oběma rodiči, protože odstavec 2 garantuje, že soud vždy rozhodne o styku, čímž je respektován čl. 9 odst. 3 Úmluvy. Konečně zákonné důvody jsou vymezeny dostatečně konkrétně, čímž je omezen prostor pro soudní svévoli a je naplněn požadavek čl. 4 odst. 1 Listiny, podle nějž mohou být meze základních práv stanoveny pouze zákonem.

Navrhovaný § 907a občanského zákoníku vyplňuje systémovou mezeru, kterou vytvořila novela č. 268/2025 Sb. eliminací svěření dítěte do péče jednoho rodiče jako zákonného institutu, a zavádí proporcionální nástroj ochrany dítěte, jenž vyplňuje chybějící mezistupeň mezi péčí obou rodičů (§ 907) a zásahy do rodičovské odpovědnosti (§ 869–871). Uvádí právní úpravu do souladu s čl. 9 a čl. 19 Úmluvy o právech dítěte, které předpokládají existenci účinného zákonného nástroje pro oddělení dítěte od rodiče tehdy, je-li to v jeho zájmu nezbytné, a pro ochranu dítěte před všemi formami násilí a špatného zacházení. Naplňuje pozitivní závazky státu vyplývající z čl. 8 Úmluvy o právech dítěte, jak je vymezuje ESLP zejména v rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Kurt proti Rakousku ze dne 15.06.2021, č. stížnosti 62903/15, bod 157, a v rozsudku ESLP ve věci Osman proti Spojenému království ze dne 28.10.1998, č. stížnosti 23452/94, bod 115, podle nichž musí stát poskytovat účinnou ochranu zvláště dětem a zranitelným osobám. Respektuje čl. 32 odst. 4 Listiny tím, že stanoví zákonná kritéria pro omezení rodičovských práv a svěřuje rozhodování výlučně soudu. Reflektuje ustálenou judikaturu Ústavního soudu, zejména nález Ústavního soudu ze dne 26.05.2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 a navazující rozhodovací praxi, a respektuje hierarchii prostředků ochrany dítěte, jak ji vymezil Nejvyšší soud. Chrání právo dítěte na kontakt s oběma rodiči povinnou úpravou styku v odstavci 2 a zachovává rodičovskou odpovědnost druhého rodiče.

Navrhovaná podoba § 907a je nezbytná k tomu, aby rozhodování o péči o děti bylo v souladu s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky, aby právní řád obsahoval proporcionální škálu nástrojů ochrany dítěte a aby zejména děti ohrožené na svém vývoji, zdraví či bezpečí – ať již v důsledku fyzického násilí, jeho bezprostřední hrozby, škodlivého rodičovského konfliktu nebo jiných závažných okolností – měly účinnou zákonnou ochranu, aniž by bylo nutné sahat ke krajním prostředkům zásahu do rodičovské odpovědnosti, jež jsou svou podstatou určeny pouze pro nejzávažnější případy selhání rodičovství.

K části druhé – Změna zákona o zvláštních řízeních soudních

K čl. II

K bodům 1 až 3 - § 465g odstavec 1, 4 a 5
Navrhovaná změna § 465g zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, reaguje na nedostatky současné právní úpravy prozatímních rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé děti.

Podle stávajícího znění § 465g odst. 1 soud rozhodne o prozatímní úpravě poměrů dítěte bez zbytečného odkladu, nejpozději do 3 měsíců od zahájení řízení. Tříměsíční lhůta je však neúměrně dlouhá pro institut, jehož účelem je dočasná ochrana zájmů nezletilého dítěte v situacích, kdy je třeba do jeho poměrů zatímně zasáhnout. Navrhovaná úprava proto zkracuje lhůtu pro rozhodnutí na 30 dnů od zahájení řízení (odstavec 1), čímž se posiluje ochranná funkce prozatímního rozhodnutí a reaguje se na potřebu rychlého a účinného zásahu v zájmu dítěte.

Stávající § 465g odst. 4 vylučuje odvolání proti rozhodnutí o návrhu na vydání prozatímního rozhodnutí; odvolání je přípustné pouze proti rozhodnutí o prodloužení doby trvání [11]. Navrhovaná úprava rozšiřuje přípustnost odvolání i na rozhodnutí o návrhu na vydání prozatímního rozhodnutí (odstavec 4). Tímto se posiluje právo na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny) a zajišťuje se účinný opravný prostředek proti rozhodnutí, které může zásadním způsobem zasáhnout do poměrů dítěte i do práv rodičů.

Nově vkládaný odstavec 5 stanoví, že soud prvního stupně předloží věc odvolacímu soudu do 10 dnů od podání odvolání a ukládá odvolacímu soudu rozhodnout o odvolání do 30 dnů od předložení věci. Stanovení závazných procesních lhůt má zabránit průtahům v odvolacím řízení, které jsou v rozporu se zájmem dítěte na rychlém rozhodnutí. Institut prozatímního rozhodnutí je svou povahou dočasný a slouží k zabezpečení zájmů nezletilého dítěte během probíhajícího řízení; z toho plyne potřeba zajistit, aby i opravné prostředky byly projednány v přiměřených lhůtách, aby nedocházelo k faktické perpetuaci prozatímního stavu po nepřiměřeně dlouhou dobu. Předběžná a prozatímní úprava poměrů dítěte předběžným opatřením podle občanského soudního řádu je přitom vyloučena (§ 465j zákona o zvláštních řízeních soudních), což zvýrazňuje význam efektivního fungování tohoto specifického procesního institutu.

K části třetí

K čl. III - Účinnost

Vzhledem k naléhavosti schválení změn se navrhuje účinnost od 1. 1. 2027, aby ke změnám zákonů v zájmu ochrany dětí došlo co nejdříve.

Platné znění dotčených ustanovení s vyznačením navrhovaných změn

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

§ 866

Pro rozhodnutí soudu, které se týká rozsahu rodičovské odpovědnosti nebo způsobu či rozsahu, v jakém ji rodiče mají vykonávat, **nebo pro jakékoli rozhodnutí soudu týkající se péče o dítě** jsou určující zájmy dítěte**; ustanovení § 907 odst. 3 až 6 se použijí obdobně**.

§ 870

(1) Nevykonává-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou odpovědnost omezí, nebo omezí její výkon, a zároveň stanoví rozsah tohoto omezení.

(2) Soud omezí rodičovskou odpovědnost rodiče, nebo omezí její výkon, vyžaduje-li to zájem dítěte, v případě, kdy se rodič dopustil domácího nebo sexuálního násilí nebo činu povahy úmyslného násilného trestného činu, přičemž přihlédne u těchto jednání zejména k jejich povaze, závažnosti, době trvání a okolnostem spáchání, nebo v případě těžké závislosti rodiče na návykových látkách.

(3) Soud může omezit rodičovskou odpovědnost rodiče i tehdy, stane-li se rodič osobou vedenou v evidenci skutečností důležitých pro práci s dětmi.[3)]

[3)] § 9d zákona č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů a evidenci přestupků.

§ 888

~~(1) Dítě má právo na rovnocennou péči obou rodičů, stejně jako rodiče mají právo na rovnocennou péči o své dítě.~~

(1) Dítě má právo na styk s oběma rodiči, stejně jako rodiče mají právo na styk s dítětem, ledaže by to bylo v rozporu se zájmem dítěte.

(2) Nežijí-li rodiče dítěte spolu, je rodič povinen dítě na péči druhého rodiče řádně připravit, péči druhého rodiče o dítě řádně umožnit a při výkonu práva o dítě pečovat v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat.

(3) Dítě má právo zejména na ochranu, zajištění bezpečí a potřeb zdravého fyzického, psychického, emocionálního a sociálního vývoje.

§ 892

(1) Rodiče mají povinnost a právo zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé.

(2) Rodiče zastupují dítě společně, jednat však může každý z nich; ustanovení § 876 odst. 3 platí obdobně.

(3) Rodič nemůže dítě zastoupit, jestliže by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem nebo mezi dětmi týchž rodičů. V takovém případě jmenuje soud dítěti opatrovníka. **Opatrovník má povinnost jednat nestranně v zájmu dítěte, uplatňovat jeho práva a chránit jeho zájmy.**

§ 907

(1) Dohodnou-li se na tom rodiče, soud rozhodne, že dítě zůstává v péči obou rodičů, aniž by určoval rozsah péče o dítě každého z nich.

(2) Nerozhodne-li soud podle odstavce 1, určí rozsah péče o dítě každého z rodičů~~, a to s uvážením zájmu dítěte~~.

(3) Rozhoduje-li soud o rozsahu péče rodičů o dítě, vychází ze zájmu dítěte jako předního hlediska, přičemž posuzuje v souhrnu všechna kritéria stanovená v odstavci 4 s přihlédnutím k individuálním okolnostem každého jednotlivého případu.

(4) Při rozhodování o rozsahu péče rodičů posoudí soud, jak jsou u každého z nich zajištěny zejména

a) bezpečí dítěte a jeho ochrana před fyzickým, sexuálním, domácím a jiným násilím,
b) fyzické, psychické a emocionální potřeby dítěte,
c) výchovné prostředí, zejména s přihlédnutím k tomu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho výchovu,
d) výchovná způsobilost rodičů a jejich vzájemná spolupráce,
e) vztahy, jejichž zachování je ve prospěch zdravého vývoje dítěte.

(5) Soud přihlédne vždy také k názoru dítěte, který posoudí s ohledem na jeho věk, rozumovou a emocionální vyspělost.

(6) Hlediska podle odstavců 4 a 5 soud použije při každém rozhodování ve věci péče o dítě, přičemž konkrétně odůvodní jejich použití v daném případě.

~~(3)~~ **(7)** Je-li to nutné v zájmu dítěte, může soud určit podmínky péče rodiče o dítě, zejména místo, kde smí či nesmí rodič o dítě pečovat, nebo osoby, které smějí, popřípadě nesmějí být při péči přítomny.

~~(4)~~ **(8)** Je-li to nutné v zájmu dítěte, může soud upravit nepřímý styk rodiče s dítětem nebo právo rodiče na informace o dítěti po dobu, po kterou o dítě pečuje druhý rodič, popřípadě určit i podmínky tohoto styku.

§ 907a

(1) Soud může svěřit dítě do péče jednoho rodiče, jsou-li dány závažné důvody, pro které by péče obou rodičů nebyla v zájmu dítěte, a to zejména

a) specifické potřeby nebo zdravotní stav dítěte vyžadující stabilitu jednoho výchovného prostředí,
b) přání dítěte, které dosáhlo věku, v němž je schopno posoudit svou situaci, má-li toto přání dostatečnou závažnost,
c) existence důvodů, pro které by soud mohl pozastavit či omezit rodičovskou odpovědnost, ale tyto důvody nedosahují intenzity pro zásah do rodičovské odpovědnosti,
d) stane-li se rodič osobou vedenou v evidenci skutečností důležitých pro práci s dětmi.[3)]

(2) V rozhodnutí o svěření dítěte do péče jednoho rodiče soud vždy rozhodne o rozsahu a způsobu styku s druhým rodičem, nebo rozhodne, že styk se nestanoví.

(3) Pokud je dítě svěřeno do péče jednoho rodiče, má tento rodič právo rozhodovat nejen o běžných záležitostech dítěte, ale i o záležitostech pro dítě významných.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

§ 465g

(1) O prozatímní úpravě poměrů dítěte soud rozhodne bez zbytečného odkladu po zahájení řízení o vydání prozatímního rozhodnutí, nejpozději však do ~~3 měsíců~~ **30 dnů**.

(2) Prozatímní rozhodnutí je vykonatelné vyhlášením, nebo, nedošlo-li k vyhlášení, vydáním, není-li určen pozdější okamžik.

(3) V prozatímním rozhodnutí určí soud trvání prozatímního rozhodnutí na dobu nezbytně nutnou, která nesmí přesahovat 3 měsíce od jeho vykonatelnosti. Pro prodloužení doby trvání se § 460 použije obdobně.

(4) Proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na vydání prozatímního rozhodnutí, ~~není~~ **je** odvolání přípustné. Proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o prodloužení doby trvání prozatímního rozhodnutí, je odvolání přípustné. Pro řízení před odvolacím soudem se § 465f použije obdobně.

(5) Bylo-li rozhodnutí podle odstavce 4 napadeno odvoláním, předloží soud prvního stupně věc odvolacímu soudu do 10 dnů od podání odvolání. Odvolací soud rozhodne o odvolání do 30 dnů od předložení věci.